

Knygynai Lietuvoje 2013–2018 metais: mažiau fizini# knygyn#, mažiau knyg# pasirinkimo

Gudinavi#ius, Arūnas

Knygynai Lietuvoje 2013–2018 metais: mažiau fizini# knygyn#, mažiau knyg# pasirinkimo

Knygotyra, vol. 75, 2020

Vilniaus Universitetas, Lituania

Disponible en: <https://www.redalyc.org/articulo.oa?id=694374376009>

DOI: <https://doi.org/10.15388/Knygotyra.2020.75.65>

Esta obra está bajo una Licencia Creative Commons Atribución 4.0 Internacional.

Knygynai Lietuvoje 2013–2018 metais: mažiau fizinių knygynų, mažiau knygų pasirinkimo

Bookstores in Lithuania in 2013–2018: Less Physical
Bookstores, Less Choice of Books

Arūnas Gudiničius arunas.gudinavicius@kf.vu.lt

Skaitmeninių kultūrų ir komunikacijos katedra Universiteto, Lithuania

Knygotyra, vol. 75, 2020

Vilniaus Universitetas, Lithuania

Recepción: 25 Enero 2020
Aprobación: 28 Mayo 2020

DOI: <https://doi.org/10.15388/Knygotyra.2020.75.65>

Redalyc: <https://www.redalyc.org/articulo.oa?id=694374376009>

Summary: Nepaisant įvairių pasaulinių ir lokalių ekonominių krizių, dalies skaitytojų perėjimo prie skaitymo ekranuose, augančių pirkimo internetu įpročių, mažėjančio knygų skaitymui skiriamo laiko, fiziniai knygynai sugeba keistis ir išlaikyti savo pirkėjus. Šis tyrimas yra 2013 metų tyrimo tęsinys, siekiant užfiksuoti momentinę situaciją ir nustatyti per penkerius metus įvykusius pasikeitimus Lietuvos fiziniuose knygynuose. Tyrimo metu atnaujintas ir patikslintas 2013 metais sudarytas Lietuvoje veikiančių knygynų sąrašas, atlikta surinktų duomenų analizė bei palyginimas su 2013 metų duomenimis. Rezultatai parodė, kad nuo 2013 iki 2018 m. knygynų Lietuvoje sumažėjo 18,8 proc., iki 168. Vidutiniškai vienam Lietuvos knygynui tenkančių gyventojų skaičius padidėjo 16,2 proc. ir siekė 16 720 gyventojų vienam knygynui, iki 15-os (2013 metais buvo 9) padidėjo savivaldybių skaičius, kuriose visai nėra knygynų. Didžiausi Lietuvos knygynų tinklai išliko tie patys: „Vaga“ ir „Pegasus“, išlaikė ir beveik tokį patį knygynų skaičių – 33 knygynus 2018 metų pabaigoje. Sumenko vidutinių knygynų tinklų skaičius, o iš devynių mažų knygynų tinklų (2–3 knygynai), kuriems 2013 metais priklausė po du knygynus, išliko tik vienas. Tokie pasikeitimai rodo, kad du didieji knygynų tinklai „Vaga“ ir „Pegasus“ stiprina savo padėtį rinkoje. Skaičiuojant pagal knygynų skaičių, 2018 metais jie jau turėjo 39 proc. rinkos. Sumažėjo fiziniuose Lietuvos knygynuose prieinamas asortimentas – nuo vidutiniškai 9 tūkst. pavadinimų 2013 metais iki 6 tūkst. pavadinimų 2018 metais. Atrodo, kad fizinių knygynų 2004–2008 metų lenktynės dėl didžiausio knygų pavadinimų asortimento jau praėityje, dabar stebime papildomų prekių pasirinkimo knygynuose didėjimą, kartais jų pardavimo plotui net viršijant knygų pardavimo plotus. Nuo 2008 metų stebimą fizinių knygynų Lietuvoje skaičiaus ir jų asortimento mažėjimą bei kaitą lėmė kelios priežastys – pradedant tuo metu kilusia ekonomikos krize, tebesitęsiančiu gyventojų skaičiaus mažėjimu ir baigiant knygų skaitymo įpročių mažėjimu, dalies skaitytojų perėjimu prie skaitymo ekranuose bei apsipirkimo internetu populiarėjimu.

Keywords: knygynai, Lietuva, knygynų tinklai, knygų asortimentas, knygynų geografija.

Abstract: Despite various global and local economic crises, the shift of some readers to screen reading, growing online shopping habits, and the shorter time spent on reading books, physical bookstores are able to change and retain their customers. This research is a continuation of a 2013 study in order to capture the current situation and identify the changes that have taken place in Lithuanian physical bookstores over the past five years. During the research, the list of bookstores operating in Lithuania compiled in 2013 was updated and clarified, and an analysis of the collected data and comparison with the data of 2013 were performed. The results showed that from 2013 to 2018 the number of bookstores in Lithuania decreased by 18.8%, to 168 units. On average, the number of inhabitants per Lithuanian bookstore increased by 16.2% and reached 16,720 inhabitants per bookstore; the number of municipalities with no bookstores at all increased to 15 (9 in 2013). The largest Lithuanian bookstore networks remained the same: Vaga and Pegasus, which maintained almost the same

number of bookstores – 33 bookstores at the end of 2018. The number of medium-sized bookstore networks decreased, and only one of the nine small bookstore networks (2–3 bookstores), which owned two bookstores in 2013, remained. Such changes show that the two major bookstore networks Vaga and Pegasas are strengthening their market position. Calculated by the number of bookstores, in 2018 they already ran 39% of the market. The range of available books in physical Lithuanian bookstores has decreased – from an average 9 thousand titles in 2013 up to 6 thousand titles in 2018. It seems that the 2004–2008 race between physical bookstores for the largest range of book titles in the past is now witnessing an increase in the choice of additional goods in bookstores, sometimes even exceeding their book sales. The decrease and change in the number and range of physical bookstores in Lithuania since 2008 was due to several reasons – from the economic crisis at that time, the continuing decline of the population to the decline of book reading habits, and the transition of some readers to on-screen reading and online shopping.

Keywords: bookstores, Lithuania, bookstore networks, book assortment, bookstore geography.

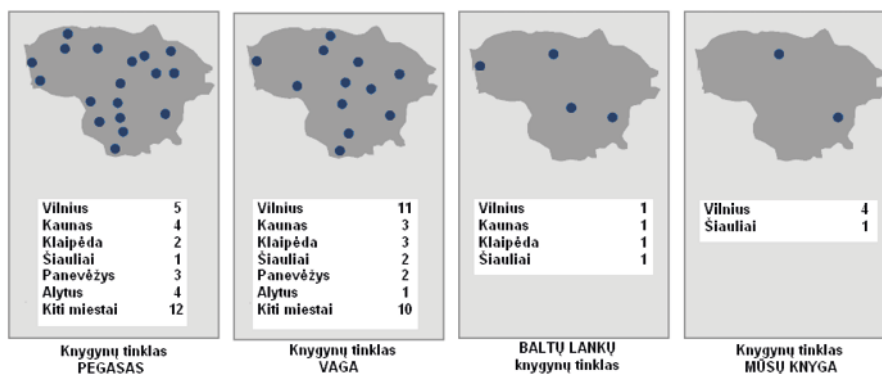
Ivadas

Nuo XXI amžiaus pradžios vis labiau įsigalint skaitmeninei informacijai ir skaitymui ekranuose vis dažniau suabejojama, ar (ir kiek ilgai) dar reikalingi fiziniai knygynai, pardavinėjantys spausdintas knygas. Nepaisant įvairių pasaulinių ir lokalių ekonominių krizių, fiziniai knygynai sugeba keistis ir išlaikyti savo pirkėjus. Jų egzistencijai pavojų kelia ne tik dalies skaitytojų perėjimas prie skaitymo ekranuose, augantys pirkimo internetu įpročiai, bet ir apskritai mažėjantis knygų skaitymui skiriamas laikas. „Kantar“ tyrimo¹ duomenimis, 27 proc. lietuvių perka daugiau internetu nei fizinėse parduotuvėse. „Eurostat“ duomenimis², nuo 1995 metų knygų ir laikraščių skaitymo laikas Europos Sąjungos šalyse sutrumpėjo nuo 1,8 proc. iki 1,1 proc. 2016 metais. Paradoksalu, bet skaitmeninių knygų novatorius „Amazon“, 2015 metais Sietle (JAV) atidaręs pirmąją savo fizinę parduotuvę, skirtą knygų prekybai ir užsakymų atsiėmimui, toliau didina fizinių knygynų skaičių. 2019 metų pabaigoje jau buvo 21 „Amazon Books“ ženklo knygų parduotuvė įvairiuose Jungtinių Valstijų miestuose³. Turime ir lietuviškų pavyzdžių. Nuo 2011 metų veikianti viena didžiausių internetinių knygų parduotuvių „Knygos.lt“ 2017 metais pakeitė savininkus ir taip pat atidarė savo pirmąją fizinę parduotuvę ir užsakymų atsiėmimo vietą. 2019 metais tokių parduotuvių jau buvo trys.

Didžiausiose pasaulio knygų rinkose fizinių knygynų situacija skirtinga. 2009–2018 m. laikotarpiu JAV 50 proc. padidėjo nepriklausomų knygynų skaičius (iki 2 470) ir jų įtaka, nepaisant 2008 m. krizės, didelės konkurencijos su knygynų tinklais ir internetiniais knygynais⁴. Meksikoje nuo 2009 iki 2014 metų užsidarė apie 10 proc. knygynų, daugiausia mažesniųjų, nepriklausančių tinklams⁵. Du pagrindiniai Brazilijos knygynų tinklai, užimantys per 40 proc. rinkos, 2018 metais inicijavo bankroto procedūras⁶. Didžiausia pasaulio knygų rinka tampančioje Kinijoje knygų pardavimai fizinėse parduotuvėse mažėja nuo 2012 metų, vien 2018 m. sumažėjo 6,7 proc., o pardavimai

internetiniuose knygynuose didėja vidutiniškai po 20 proc. nuo 2016 metų⁷. Tai netrukdė Kinijos knygų rinkai 2018 metais pasiekti 55 mlrd. JAV dolerių vertę ir turėti apie 225 000 knygynų. Dėl Kinijos valdžios subsidijų 2018 metais daugelis knygynų tinklų stipriai padidino fizinių parduotuvių skaičius⁸.

Sistemingų Lietuvos knygynų raidos po 1990 metų tyrimų kol kas nedaug, o gausiausią jų dalį sudaro Lietuvos universitetų magistrų baigiamieji darbai. Rudytė⁹ savo magistro darbe analizuodama Vakarų šalių knygų produkcijos pasiūlą Vilniaus knygynuose konstatuoja, kad nė viena užsienio knygų leidybos ar prekybos kompanija nėra įkūrusi savo padalinio, o bendradarbiavimas su Lietuvos knygynais grindžiamas prekybinėmis sutartimis arba atstovavimu. Žukaitė¹⁰ analizuoja tuo metu egzistavusių „Baltų lankų knygynų“ konkurencinio pranašumo, kuris buvo paremtas ypač dideliu prekybos salės plotu bei gausiu asortimentu, formavimą Lietuvos knygų rinkoje. Ji taip pat pateikia 2008 metais egzistavusių keturių didžiųjų knygynų tinklų geografinį paplitimą (1 pav.).

1 PAV

Lietuvos didžiųjų knygynų tinklų geografinis paplitimas 2008 metais

Astrauskaitė¹¹, baigiamajame darbe analizuodama „Alma littera“ įmonių grupės konkurencijos strategiją, paliečia ir knygynų tinklą „Pegasas“, kuris 2009 metais įsigyja konkurentus – „Baltų lankų knygynus“. Urbonavičienė¹² gilinasi į inovacijas skatinančias komunikacijos prielaidas analizuodama „Vagos“ knygynų tinklo atvejį, o Dabulevičiūtė¹³ modeliavo klientų aptarnavimo kokybės valdymo sistemą knygynų tinkle „Pegasas“. Šie paminėti magistrantų darbai leidžia susidaryti tam tikrą vaizdą apie didžiuosius knygynų tinklus, tačiau mažųjų arba nepriklausomų knygynų jie nepaliečia.

2013 metais Gudiničiaus ir Nagytės¹⁴ atlikto tyrimo metu buvo išanalizuoti ir apibendrinti įvairūs šaltiniai apie skirtingais laikotarpiais Lietuvoje veikusių knygynus. Tyrimas atskleidė knygynų skaičių ir išsidėstymą įvairiuose Lietuvos regionuose XVIII–XX amžiais. Šiame tyrime pirmą kartą sistemiškai buvo tirta XXI amžiaus Lietuvos knygynų situacija išsidėstymo ir kitais aspektais.

Lietuvos leidėjų asociacijos (LLA) inicijuotoje knygų leidybos sektoriaus vystymosi Lietuvoje apžvalgoje¹⁵ dėmesys skirtas ir

mažmeniniam knygų prekybos tinklui (knygynams). Šioje apžvalgoje, remiantis Lietuvos oficialiosios statistikos portalo informacija ¹⁶, pateikiami veikiančių knygynų skaičiai 2008–2015 metais. Pvz., nurodoma, kad 2013 metais Lietuvoje veikė 157 knygynai, o 2015 metais – 144. Šie duomenys nesutampa su anksčiau minėto 2013 metų (kur buvo nustatyta, kad tuo metu Lietuvoje buvo veikiantys 207 knygynai) ir šio, 2018 metų, tyrimo rezultatais (168 veikiantys knygynai 2018 metais). Nesutapimą galima paaiškinti skaičiavimo metodika. Lietuvos statistikos departamentas duomenis renka naudodamas juridinių asmenų pateiktus duomenis apie savo veiklą (šiuo atveju – „G4761 Knygų mažmeninė prekyba specializuotose parduotuvėse“). Tikėtina, kad kai kuriais atvejais juridiniai asmenys kaip pagrindinę veiklą nurodo ne knygų prekybą, o kitą savo vykdomą veiklą, kuri gali ir neturėti tiesioginės sąsajos su fiziniu knygynu. O 2013 ir 2018 metų tyrimo metodika skaičiavo tas knygų prekybos vietas, kurios save pačios laikė knygynais. Tokie duomenų skirtumai rodo, kaip stipriai galutiniai duomenys priklauso nuo skaičiavimo metodikos pasirinkimo.

Remigijus Misiūnas ¹⁷ lygindamas knygų leidybą prieškario ir šiandienos Lietuvoje apibendrina, kad bendras po 1990 metų veikusių knygynų skaičius Lietuvoje „tikrai ne mažesnis nei veikusių 1918–1940 m.“. Ten pat nurodoma, kad 1938 metais Lietuvoje veikė 164 knygynai. O tai iš esmės tiek pat, kiek veikė šio tyrimo metu, 2018 metais. Netgi ir gyventojų skaičius Lietuvoje 1938 metais, 2,58 mln. ¹⁸, buvo labai panašus į dabartinį – 2,81 mln. 2018 metais ¹⁶.

Šis tyrimas yra 2013 metų tyrimo tęsinys, siekiant užfiksuoti momentinę situaciją ir nustatyti per penkerius metus įvykčiusius pasikeitimus (geografiniu ir kitais aspektais) Lietuvos knygynuose. Šio, pakartotinio tyrimo objektas – Lietuvos teritorijoje esantys knygynai ir jų tinklai nepriklausomai nuo jų specializacijos ir parduodamų knygų kalbos. Knygynų tinklu vadiname vienam savininkui priklausančią „organizaciniu atžvilgiu susietų įstaigų sistemą“ ¹⁹, turinčią du ar daugiau knygynų. Į tyrimą nebuvo įtrauktos knygų prekybos vietos, kur knygų prekyba sudaro labai mažą dalį visos prekybos atžvilgiu ir kurios nevadina savęs knygynais: mažmeninės spaudos kioskai, degalinės, maisto produktų bei kasdienio vartojimo prekių prekybos tinklai, prekiaujantys riboto kiekio tik tam tikrų kategorijų knygomis. LLA apžvalgoje ¹⁵ nurodoma, kad tokie maisto produktų ir kasdienio vartojimo prekių prekybos tinklai užima apie ²⁰ proc. knygų mažmeninės rinkos. Tyrime taip pat nedalyvavo internetiniai knygynai. Nėra duomenų, kokią rinkos dalį jie užima, tačiau bendros tendencijos rodo, kad žmonės vis dažniau apsiperka internetu. Ne išimtis ir knygos. Lietuvos gyventojų, internetu pirkusių spaudą (knygas, žurnalus ar laikraščius), dalis per 2008–2016 metus padidėjo nuo 1,2 iki 4,4 proc. ¹⁶

Tyrimo tikslas – išanalizuoti knygynų išsidėstymo ir asortimento dydžio situaciją 2018 metų pabaigoje Lietuvoje bei nustatyti įvykčiusius pokyčius nuo 2013 metų pradžios. Tikslui pasiekti užsibrėžta nustatyti: kiek ir kokių knygynų veikė Lietuvoje 2018 metų pabaigoje; kokie buvo jų

išsidėstymo ypatumai Lietuvos teritorijoje; knygynų tinklus, užimančius didžiausią rinkos dalį; vidutinį knygynų asortimento dydį; Lietuvos regionus, kuriuose knygynų galimai trūksta.

Tyrimo eiga suskirstyta į keturis etapus. Pirmo etapo metu (2018 m. lapkričio mėn.) buvo patikslintas 2013 metais sudarytas¹⁴ Lietuvoje veikiančių knygynų sąrašas. Duomenims apie Lietuvoje veikiančius knygynus patikslinti ir papildyti panaudotas duomenų rinkimo naudojant antrinius šaltinius metodas. Pirmiausia buvo atlikta paieška trijuose įmonių kataloguose (118.lt, rekvizitai.lt, 1588.lt) siekiant identifikuoti naujai atsiradusius ir sustabdžiusius veiklą knygynus. Vėliau, pasinaudojant 2013 metų sąrašo knygynų interneto svetainių adresais, surinkti ir patikslinti duomenys apie 2013 metais veikusius knygynus. Taip sudarytas pirminis 2018 metų veikiančių ir užsidariusių knygynų sąrašas su jų pavadinimais, savininkais, kontaktiniais duomenimis, adresais ir kitais duomenimis.

Antrame etape (2018 m. gruodžio mėn.) apklausos metodas panaudojant elektroninį paštą ir telefoną leido surinkti trūkstamus ir patikslinti pirmame etape surinktus duomenis. Apklausos metu knygynų atstovų (daugeliu atvejų vedėjų, direktorių) buvo prašoma nurodyti šiuo metu prekyboje esančių knygų pavadinimų, dirbančių darbuotojų skaičių, klausama, ar prekiaujama papildomomis prekėmis. Apklausa telefonu ir el. paštu leido patikslinti knygynų skaičių Lietuvoje 2018 metų pabaigoje, sudaryti jų sąrašą, surinkti kitus duomenis. Tyrimo metu nustatytas knygynų skaičius gali būti ir nevisiškai tikslus, nes ne su visais knygynais pavyko susisiekti ir įsitikinti, kad jie veikia. Pastebėta prieštarų atvejų: internete knygynų pateikta informacija iš dalies rodė, kad jie veikia, tačiau jie neatsiliepdavo nurodytais telefonų numeriais. Rezultatų tikslumui įtakos galėjo turėti ir tyrimo metu uždaromi arba atidaromi nauji knygynai ar keičiamas veiklos pobūdis.

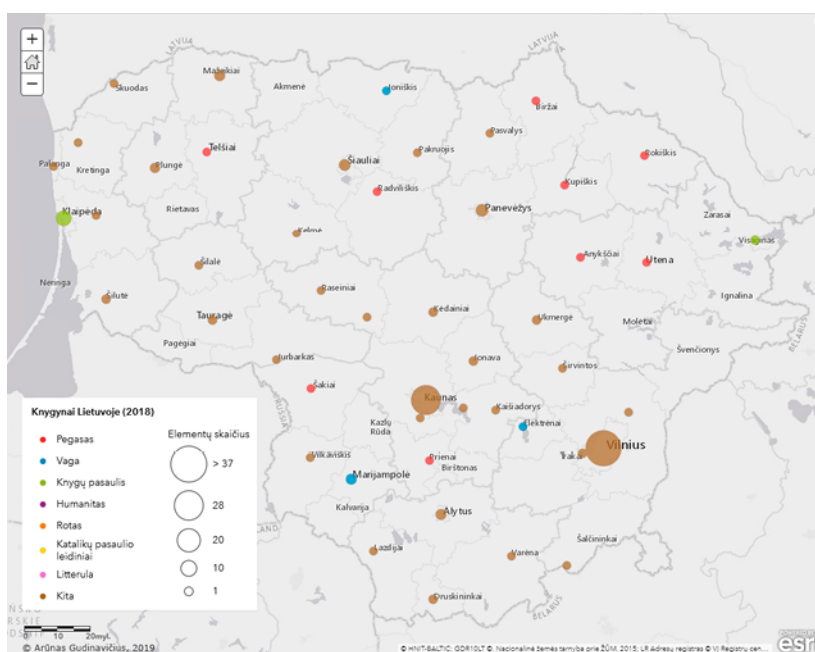
Trečiame etape, atlikus geografinį duomenų apdorojimą, knygynų išsidėstymas panaudojant jų adresą (miestą, gatvę, namo numerį bei pašto kodą) grafiškai pavaizduotas Lietuvos žemėlapyje (<http://arcg.is/1nTX0>). Tam panaudota ArcGIS Online programinė įranga.

Ketvirtame etape atlikta duomenų analizė ir interpretacija. Surinkti, susisteminti ir patikslinti duomenys buvo analizuoti gyventojų skaičiaus, asortimento dydžio, teritoriniu ir kitais aspektais, interpretuoti lyginant su 2013 metų duomenimis ir padarytos išvados. Šiai analizei panaudota gyventojų skaičiaus savivaldybėse informacija, remiantis Lietuvos statistikos departamento pateiktais duomenimis.

Surinkti duomenys gali būti naudingi kaip šaltinis tolesniems knygynų, jų išsidėstymo Lietuvoje raidos tyrimams. Tyrimo informacija gali būti naudinga ir verslininkams (naujų knygynų steigėjams ar esamų savininkams), planuojantiems steigti naujas knygų prekybos vietas.

Knygynų skaičius ir išsidėstymas Lietuvoje ir didžiuosiuose miestuose

2013 metų pradžioje Lietuvoje buvo 2,98 mln. gyventojų ir 207 knygynai. 2018 metų pabaigoje (palyginti su 2013 m.) Lietuvoje gyventojų sumažėjo 5,7 proc. iki 2,81 mln., knygynų sumažėjo 18,8 proc., iki 168. Lietuvos teritorija vis dar yra gana tolygiai padengta knygynais, nors suprantama, kad didžiausios sankaupos yra didžiausiuose šalies miestuose (2 pav.).

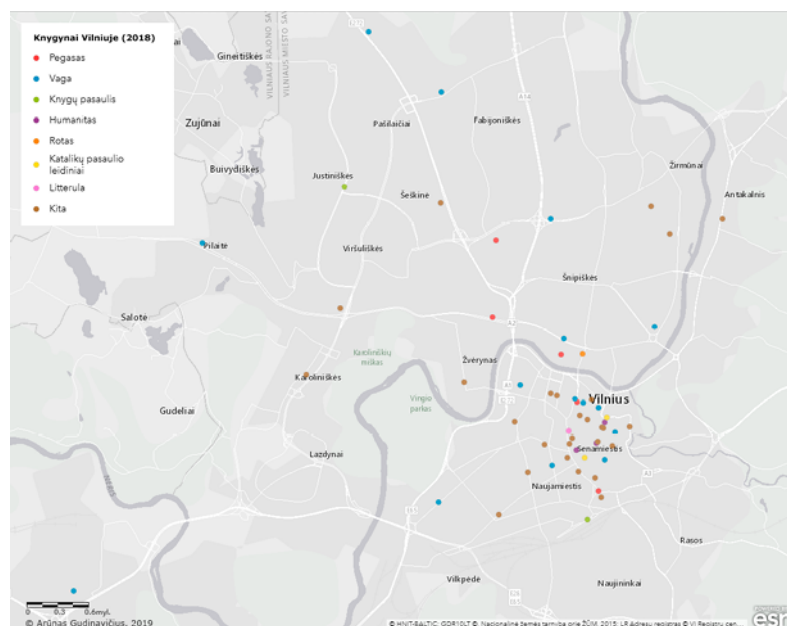

2 PAV

Klasterizuotas knygynų pasiskirstymas Lietuvos teritorijoje 2018 metų pabaigoje

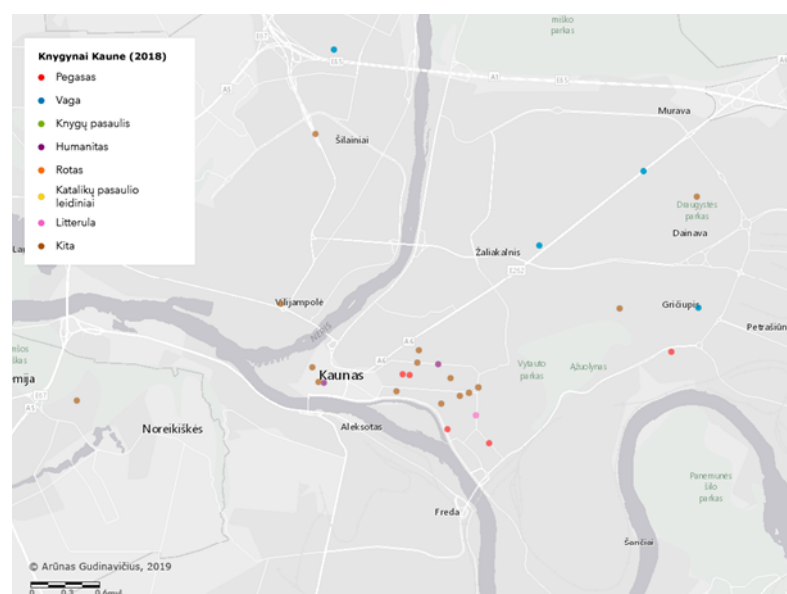
Daugiausia (58) knygynų 2018 metais buvo didžiausiame Lietuvos mieste Vilniuje (3 pav.). Jie sudarė 32 proc. visų Lietuvos knygynų (2013 metais – 67 knygynai, arba 35 proc.). Bendras knygynų sumažėjimas Vilniuje siekė 13,4 proc.

Kaunas išliko antras pagal knygynų skaičių su 28 knygynais (4 pav.), praradęs vos 2, arba 6,7 proc. knygynų (2013 m. buvo 30).

3 PAV

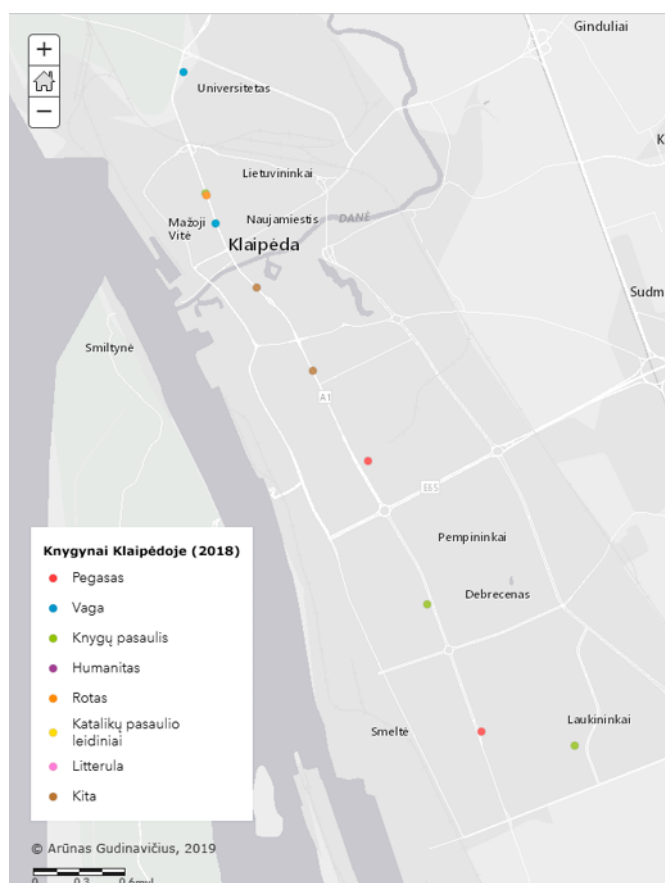
Knygynų išsidėstymas Vilniaus teritorijoje 2018 metų pabaigoje

4 PAV

Knygynų išsidėstymas Kauno teritorijoje 2018 metų pabaigoje

Klaipėda praradusi 2 knygynus (arba 16,7 proc., palyginti su 2013 m.) su 10 knygynų liko trečia (5 pav.).

5 PAV

Knygynų išsidėstymas Klaipėdos teritorijoje 2018 metų pabaigoje

Iš didžiųjų miestų labiausiai nukentėjo Šiauliai ir Panevėžys. 2013 metais atitinkamai turėję 10 ir 9 knygynus, 2018 metais jie liko su 5 (50 proc. sumažėjimas) ir 6 (33,3 proc. sumažėjimas).

Gyventojų ir knygynų skaičiaus santykis Lietuvos savivaldybėse

Identifikuojant Lietuvos vietas (savivaldybes), kuriose knygynų yra ir kuriose jų trūksta, sudaryta Lietuvos savivaldybių ir jose esančių knygynų skaičiaus lentelė (1 lentelė). Trys savivaldybės 2018 metais turėjo po 4 knygynus, viena – tris ir dešimt – po du.

Nuo 28 iki 25 sumažėjo savivaldybių, kuriose yra tik po 1 knygyną, dažniausiai tai rajonų savivaldybės. Po vieną knygyną turėjo šios savivaldybės (skliaustuose nurodytas knygynų skaičius 2013 metais): Palangos m. sav. (2), Širvintų r. sav. (1), Skuodo r. sav. (1), Kupiškio r. sav. (1), Lazdijų r. sav. (2), Pakruojo r. sav. (1), Joniškio r. sav. (1), Varėnos r. sav. (2), Šilalės r. sav. (1), Elektrėnų sav. (1), Biržų r. sav. (1), Pasvalio r. sav. (1), Anykščių r. sav. (1), Jurbarko r. sav. (1), Prienų r. sav. (2), Kelmės r. sav. (1), Šakių r. sav. (1), Rokiškio r. sav. (1), Šalčininkų r. sav. (1), Vilkaviškio r. sav. (1), Radviliškio r. sav. (1), Utenos r. sav. (2), Kretingos r. sav. (4), Tauragės r. sav. (3), Klaipėdos r. sav. (1) ir Vilniaus r. sav. (1).

Knygynų visai nebuvo 15-oje savivaldybių (2013 metais – devyniose) iš šešiasdešimties: Akmenės r. sav. (1), Alytaus r. sav. (0), Birštono sav. (0), Ignalinos r. sav. (1), Kalvarijos sav. (1), Kazlų Rūdos sav. (0), Molėtų r. sav. (1), Neringos sav. (1), Pagėgių sav. (0), Panevėžio r. sav. (1), Rietavo sav. (0), Šiaulių r. sav. (0), Švenčionių r. sav. (0), Trakų r. sav. (0) ir Zarasų r. sav. (0).

23-ose savivaldybėse knygynų sumažėjo, 33-ose išliko tiek pat. Santykinai daugiausiai sumažėjo Kretingos r. sav. (nuo 4 iki 1), Šiaulių m. sav. (nuo 10 iki 5), Alytaus m. sav. (nuo 6 iki 4) ir Tauragės r. sav. (nuo 3 iki 1). Per penkerius metus keturiose savivaldybėse (Plungės r. sav., Kaišiadorių r. sav., Šilutės r. sav., Jonavos r. sav.) knygynų skaičius padidėjo – šiose savivaldybėse atsiradė po vieną naują knygyną.

2018 metų pabaigoje Lietuvoje buvo 2,81 mln. gyventojų. Palyginę savivaldybių gyventojų skaičių ir jose esančių knygynų skaičių gauname, kad **vidutiniškai vienam Lietuvos knygynui tenka 16 720 gyventojų** (2013 metais – 14 393 gyventojai vienam knygynui). Lyginant su 2013 metais vienam knygynui tenkančių gyventojų skaičius padidėjo 16,2 proc. Daugiausia gyventojų 2018 metais gyveno Vilniaus miesto savivaldybėje (0,55 mln.), knygynų čia taip pat buvo daugiausia – 58.

1 LENTELÈ

Knygynų skaičius savivaldybėse 2013 ir 2018 metais

[illegible]

Išanalizavus surinktus duomenis matyti, kad vienam knygynui skirtinguose miestuose ar rajonuose tenka skirtingas skaičius žmonių. Vilniaus ir Klaipėdos rajono savivaldybės išliko su didžiausiu skaičiumi gyventojų, tenkančių vienam knygynui (2 lentelė). Tikėtina, kad šių rajonų gyventojai knygas perka Vilniaus ir Klaipėdos miestuose. Nuo 2013 metų atsiradus po antrą knygyną Jonavos ir Šilutės rajonų savivaldybėse juose konkurencija dėl pirkėjų gerokai padidėjo. O Kauno, Tauragės, Kretingos, Utenos rajonų savivaldybėse atvirkščiai – užsidarius knygynams knygynui tenka daugiau aptarnaujamų gyventojų.

2 LENTELĖ

Lietuvos savivaldybės, kuriose vienam knygynui tenka daugiausiai gyventojų 2018 metais (mažiausia konkurencija)

Savivaldybė	Gyventojų skaičius vienam knygynui 2018
Vilniaus r. sav.*	96 575
Klaipėdos r. sav.*	56 131
Kauno r. sav.	46 322
Tauragės r. sav.	38 921
Kretingos r. sav.	37 945
Utenos r. sav.	37 914

* – rajonų savivaldybės kurios gaubia didelius centrus – miestų savivaldybės

Nagrinėjant savivaldybes, kurių knygynams tenka mažiausias skaičius gyventojų, matyti pasikeitimų. Neringos savivaldybėje užsidarius vieninteliam knygynui (2013 metais jam teko 2 724 gyventojai) didžiausia konkurencinė aplinka (lyginant knygynų skaičių su gyventojų skaičiumi) susidarė Visagino, Vilniaus, Druskininkų, Kauno ir Alytaus miestų bei Plungės rajono savivaldybėse (3 lentelė).

3 LENTELĖ

Lietuvos savivaldybės, kuriose vienam knygynui tenka mažiausiai gyventojų 2018 metais (didžiausia konkurencija)

Savivaldybė	Gyventojų skaičius vienam knygynui 2018
Visagino sav.	9 343
Vilniaus m. sav.	9 439
Druskininkų sav.	9 803
Kauno m. sav.	10 299
Plungės r. sav.	11 236
Alytaus m. sav.	12 884

* – rajonų savivaldybės kurios gaubia didelius centrus – miestų savivaldybės

Analizuodami didžiųjų Lietuvos miestų savivaldybėse esančių knygynų skaičių (4 lentelė) matome, kad didžiausia konkurencija (vienas knygynas aptarnauja mažiausią gyventojų skaičių) išliko Vilniuje (9 439 gyventojai vienam knygynui, padidėjo 17,3 proc., kai 2013 metais buvo 8 041). Mažiausia konkurencija susidarė Šiauliuose (2013 m. buvo Klaipėdoje) – net 20 115 gyventojų vienam knygynui. Tai beveik dvigubai daugiau nei prieš penkerius metus. Šitokią stiprų pokytį lėmė dvigubai sumažėjęs knygynų Šiauliuose skaičius – nuo dešimties iki penkių. Labai tikėtina, kad tokio pokyčio viena iš priežasčių – Šiaulių universiteto situacija. Jame besimokančiųjų ir naujai įstojusiųjų skaičius per penkerius metus sumažėjo beveik trigubai: 2013 metais jame bakalauro ir magistro studijų programose mokėsi 4 325 ir buvo priimta 1 083 nauji studentai, o 2018 metais jau mokėsi tik 1 583, o priimta 503 studentai²⁰. Tačiau gyventojų skaičius Šiauliuose pasikeitė nežymiai – sumažėjo penkiais procentais.

4 LENTELĖ

Knygynų statistika didžiausiose Lietuvos savivaldybėse 2018 metais

Savivaldybė	Gyventojų skaičius 2018 (2013)	Knygynų skaičius 2018 (2013)	Gyventojų skaičius 1 knygynui 2018 (2013)	Vidutinis asortimento dydis 2018 (2013)
Vilniaus m. sav.	547 484 (538 747)	58 (67)	9 439 (8 041)	6 704 (9 217)
Kauno m. sav.	288 363 (307 498)	28 (30)	10 299 (10 250)	6 533 (6 003)
Klaipėdos m. sav.	148 908 (158 891)	10 (12)	14 891 (13 241)	11 200 (12 500)
Panevėžio m. sav.	88 678 (97 589)	6 (9)	14 780 (10 843)	5 450 (7 000)
Šiaulių m. sav.	100 575 (106 847)	5 (10)	20 115 (10 685)	3 353 (8 944)

Klaipėdos miesto situacija panaši – vieno knygyno aptarnaujamų gyventojų skaičius padidėjo 12,5 proc., iki 14 891 gyventojų vienam knygynui (kai 2013 metais buvo 13 241 gyventojas). Tarp didžiųjų miestų išsiskiria Kaunas. Jis per tirtą laikotarpį prarado du knygynus, tačiau, atitinkamai sumažėjus ir Kauno gyventojų skaičiui, vieno knygyno aptarnaujamų gyventojų skaičius išliko toks pat (pokytis mažesnis nei 0,01 proc.).

Knygynų tinklai

Didžiausi ir daugiausiai filialų Lietuvoje turintys knygynų tinklai išlieka „Vaga“ (UAB „Vagos prekyba“, įkurta 1997 metais) ir „Pegasas“ (UAB „ALG knygynai“, įkurta 2003 metais). Šių tinklų knygynai išsidėstę po visą Lietuvos teritoriją. 2018 metų pabaigoje, kaip ir 2013 metų pradžioje, „Vaga“ turėjo 33 knygynus (įskaitant ir veikiančius franšizės pagrindu), „Pegasas“ – taip pat 33 knygynus (2013 metais – 31 knygyną). Nors vieni knygynai buvo uždaryti, kiti atidaryti, iš esmės abiejų tinklų knygynų skaičius menkai kinta nuo 2008 metų, kai „Pegasas“ jų turėjo 31, o „Vaga“ – 3210. Atrodo, kad šių tinklų augimas stabilizavosi, nes Dabulevičiūtė¹³ nurodo, kad 2005 metais „Vaga“ turėjo 13, o „Pegasas“ – 15 knygynų.

Dvylika „Vagos“ tinklo ir šeši „Pegaso“ knygynai veikia franšizės pagrindu ir dauguma jų yra mažesniuose Lietuvos miestuose. Dar vienas knygynas, „Littera“, priklausė UAB „Alma Littera sprendimai“, kuri priklausė tai pačiai įmonių grupei kaip ir UAB „ALG knygynai“. Jis buvo uždarytas 2019 metų gegužės mėnesį, jau pasibaigus šiam tyrimui. Abu šie tinklai priklauso įmonių grupėms, kurios turi ir knygų leidyklas („Vaga“ ir „Alma littera“). Nors per penkerius metus abu tinklai išlaikė iš esmės tą patį knygynų skaičių („Pegasas“ padidino dviem knygynais), buvo nemažai ir pasikeitimų – vienur knygynai buvo uždaromi, kitur atidaromi nauji arba įsigijami nepriklausomi knygynai. „Pegasas“ atidarė vienuolika naujų knygynų, „Vaga“ – šešis. Stebint asortimento įvairovės kitimą per penkerius metus matyti, kad knygų lentynų plotas mažėja, atsiranda vis daugiau knygynams nebūdingų prekių (virtuvės įrankiai, žaislai), plečiasi kavinių plotai.

Kalbant apie pokyčius didžiuosiuose knygynų tinkluose reikia paminėti, kad UAB „AL holdingas“ (AL grupė), kuriam priklauso knygų leidyklos „Alma littera“ ir „Šviesa“ bei knygynų tinklas „Pegasas“, 2013 metais ketino įsigyti 100 proc. UAB „Humanitas“ akcijų. Konkurencijos taryba preliminarus planuojamo įsigijimo vertinimo metu nustatė, kad

toks įsigijimas „galėtų sukurti ar sustiprinti dominuojančią padėtį ir tuo itin apriboti konkurenciją nacionalinėje užsienio kalbos bendrojo ugdymo vadovėlių ir mokymo priemonių rinkoje bei Vilniaus ir Kauno mažmeninės knygų prekybos knygynuose rinkose, nes įgyvendinus tokią koncentraciją nebeliktų savarankiško ir pakankamai stipraus AL grupės konkurento – UAB „Humanitas“²¹. Po tokio preliminarus Konkurencijos tarybos vertinimo UAB „AL holdingas“ atsisakė ketinimų įsigyti UAB „Humanitas“ akcijų.

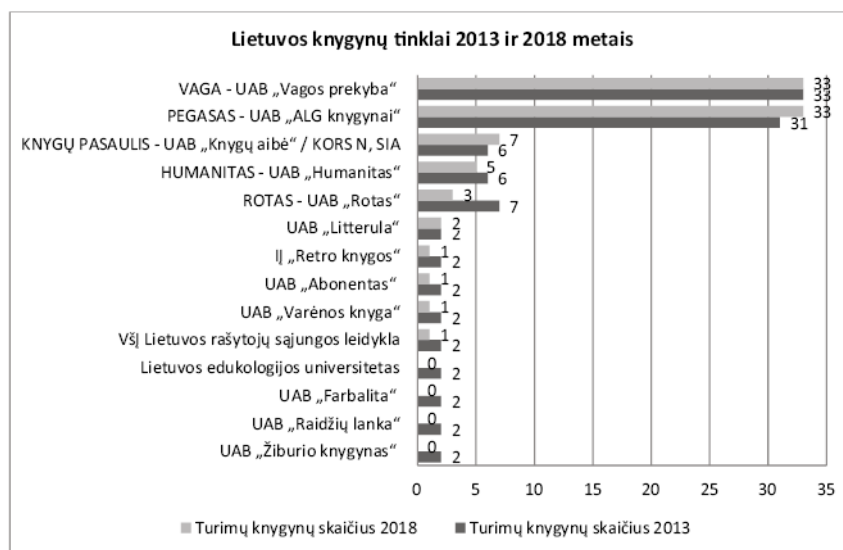
Anot Misiūno¹⁷, šiuo metu du didieji knygynų tinklai („Pegasus“ ir „Vaga“) turi nepalyginamai didesnę įtaką knygų rinkai nei 1918–1940 metais tinklai, kurie sąlygiškai buvo gerokai mažesni, pvz., Šv. Kazimiero draugija turėjo 14 knygynų, „Spaudos fondas“ – apie tuziną²².

Ta didžiųjų knygynų tinklų įtaka ypač sustiprėjo, kai 2009 metais veiklą sustabdė knygų platinimo didmenininkė UAB „Mūsų knyga“ prieš tai pardavusi savo turėtą penkių knygynų tinklą „Vagos“ tinklui ir kai AL grupė 2009 metais įsigijo „Baltų lankų knygynus“ (valdančius keturias knygų prekybos vietas) ir integravo juos į savo knygynų tinklą „Pegasus“. Anot „Alma litteros“ generalinio direktoriaus Arvydo Andrijausko, „pasikeitusios knygų verslo sąlygos ir ekonomikos realijos sektorių stumte stumia konsoliduotis“²³, o Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba, įvertinusi tuometinę padėtį mažmeninės prekybos knygomis rinkoje, konstatavo, kad „po koncentracijos UAB „Alma Littera“ užimama rinkos dalis bus pakankamai reikšminga, bet dominuojanti padėtis nebus sukurama ar itin apribojama konkurencija“²⁴. Dar 2008 metų duomenimis¹⁰, „Baltų lankų knygynai“, turėdami keturis ypač didelio ploto ir asortimento knygynus, sugebėjo konkuruoti su „Pegaso“ ir „Vagos“ tinklais užimdami apie 23 proc. rinkos skaičiuojant pardavimo pajamomis, o jų konkurencingumas skaičiuojant vienam ploto kvadratiniam metrui ir darbuotojui buvo didžiausias. „Baltų lankų knygynų“ savininkas leidėjas Saulius Žukas, paklaustas²⁵, kodėl 2002 metais ėmėsi knygynų verslo, vėliau sakė: „mačiau, kad Lietuvoje nėra normalių knygynų, tokių kaip užsienyje. Aišku, tai buvo avantiūra. ... Siekiau sukurti didelį knygyną, kuriame būtų galimybė eksponuoti ir akademines knygas, nes jas kituose knygynuose laikydavo pusmetį.“ Tame pačiame interviu komentuodamas savo knygynų pardavimą jis teigė, kad „iš knygynų niekada neturėjau pelno. Mūsų plėtra buvo labai didelė – kone kasmet naujas knygynas“, ir džiaugėsi laiku sudarytu pardavimo sandoriu: „pardavėme pačiu laiku. Šiaip ar taip, tokios leidyklos ir tokių knygynų aš nebūčiau niekaip išlaikęs. Juolab kad tie knygynai jau reikalavo pokyčių, kitokio valdymo.“

2013 metais buvo trys vidutinio dydžio tinklai: „Rotas“ (UAB „Rotas“ su 7 knygynais), „Knygų pasaulis“ (UAB „Knygų aibė“ su 6 knygynais) ir „Humanitas“ (UAB „Humanitas“ su 6 knygynais). 2018 metais vidutinio dydžio tinklų liko du: „Humanitas“ uždarė vieną knygyną ir liko su penkiais, UAB „Knygų aibė“ buvo likviduota ir tinklą perėmė KORS N, SIA, padidinusi knygynų skaičių iki septynių. „Rotas“ uždarė

keturis knygynus ir liko su trimis, persikeldamas į mažų knygynų tinklų kategoriją.

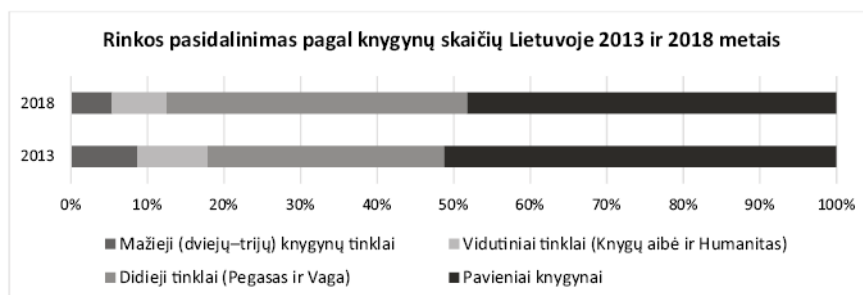
Iš 9 mažų knygynų tinklų, kuriems 2013 metais priklausė po du knygynus, iš esmės neliko nieko. UAB „Abonentas“, IĮ „Retro knygos“, VšĮ Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla ir UAB „Varėnos knyga“ 2018 pabaigoje turėjo jau po vieną knygyną. Lietuvos edukologijos universitetas, UAB „Farbalita“, UAB „Raidžių lanka“, UAB „Žiburio knygynas“ uždarė visus savo turėtus knygynus. Vienintelė UAB „Litterula“ sugebėjo išlaikyti du turėtus knygynus. Šalia nuo vidutinio iki mažo tinklo sumažėjusio „Roto“ atsirado naujas mažas tinklas – UAB „Katalikų pasaulio leidiniai“, 2018 metų pabaigoje turėjusi du mažus knygynus („Naujasis knygynas“ ir „Senasis knygynas“). Tinklams priklausančių knygynų skaičiai 2013 ir 2018 metais pateikti 6 paveiksle.

6 PAV

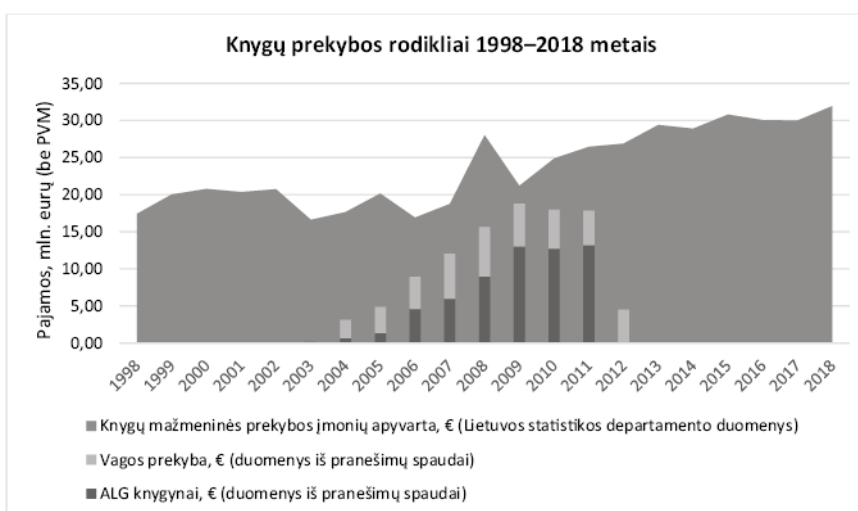
Lietuvos knygynų tinklams priklausančių knygynų skaičius 2013 ir 2018 metais

Analizuodami knygynų rinkos pasidalijimą pagal turimų knygynų skaičių (7 pav.) matome, kad abu didieji tinklai („Pegasas“ ir „Vaga“) padidino savo rinkos dalį iki 39 procentų nuo visos rinkos skaičiuojant pagal knygynų skaičių. 2013 metais jie turėjo 31 procentą rinkos. Vidutiniai tinklai sumažino savo dalį nuo 9 proc. iki 7 proc., o mažieji tinklai nuo 2013 metais turėtų 9 proc. sumažėjo iki 5 proc. rinkos. Pavieniams knygynams liko apie 49 procentai (2013 m. buvo 51 proc.) rinkos skaičiuojant pagal knygynų skaičių.

7 PAV

Rinkos pasidalijimas pagal knygynų skaičių 2013 ir 2018 metais

8 PAV

Knygų prekybos rodikliai 1998–2018 metais

Sudėtinga įvertinti knygynų tinklų dalį rinkoje pagal pajamas, nes nuo 2013 metų didieji tinklai ėmė nebeskelbti savo metinių pajamų. Lietuvos statistikos departamentas¹⁶ pateikia apibendrintus visų knygų prekybos rinkos dalyvių duomenis, iš kurių matyti, kad knygų mažmeninė prekyba 2013 metais, viršijusi 29 mln. eurų, pasiekė prieškrizinį, 2008 metų lygį (28 mln. eurų), toliau labai nežymiai augo ir 2018 metais siekė beveik 32 mln. eurų (8 pav.).

Knygynų asortimentas

Išanalizavę respondentų atsakymus apie esamą knygyno asortimento dydį, matome, kad vidutinis asortimentas Lietuvos knygynuose sumažėjo iki apytiksliai 6 tūkst. knygų pavadinimų, kai 2013 metais buvo apie 9 tūkst. Į klausimą apie asortimento dydį atsakė 73 proc. (2013 metais – apie 60 proc.) nuo visų knygynų, dalis jų nurodė apytikslius skaičius (nuo–iki), tad skaičiuojant vidutinį asortimento dydį gali būti paklaida.

Analizuodami knygynų vidutinį asortimento dydį didžiausiuose Lietuvos miestuose (4 lentelė) matome, kad, lyginant penkių didžiausių

Lietuvos miestų situaciją, didžiausias vidutinis knygų asortimentas išliko Klaipėdos knygynuose, antras (nors ir gerokai sumažėjęs) išliko Vilnius. Trečioje vietoje Kaunas, šiek tiek padidinęs savo knygynų vidutinį asortimentą. Į ketvirtą vietą pakilo Panevėžio knygynai, penktoje liko Šiauliai, kurių knygynų asortimentas nuo 2013 metų sumažėjo maždaug tris kartus. Asortimento dydžio fenomenu išlieka Klaipėda. Trečias pagal gyventojų skaičių miestas turi vidutiniškai didžiausią knygų pavadinimų asortimentą Lietuvoje. Bandant paaiškinti Klaipėdos knygynų asortimento dydį galima paminėti trijų („Didysis Pegasus“, „Rotas“ ir „Retro knygos“) iš dešimties Klaipėdos knygynų nurodytus didelius asortimento kiekius. Šiaulių knygynų asortimento drastiškas sumažėjimas sietinas su dideliu knygynų skaičiaus sumažėjimu ir galbūt Šiaulių universiteto studentų skaičiaus mažėjimu.

Sudėtinga daryti išvadas apie knygyno asortimento dydžio priklausomybę nuo tinklo dydžio, kuriam knygynas priklauso, nes ir vidutiniuose, ir mažuose tinkluose beliko tik po du tinklus (kai 2013 metais buvo trys ir devyni atitinkamai). Matome (9 pav.), kad didžiausią vidutinį asortimentą 2018 metais (vidutiniškai per 11 tūkst. knygų pavadinimų) galime rasti mažiausio dydžio tinkluose – „Roto“ ir „Litterulos“ knygynuose, kiek mažesnis asortimentas vidutinio dydžio tinklų knygynuose – „Knygų pasaulis“ ir „Humanitas“. 2013 metais situacija buvo atvirkščia ir tai galima paaiškinti „Roto“ knygynų tinklo sumažėjimu ir perėjimu iš vidutinio tinklo į mažą, vis dar išlaikant didelį asortimentą. Didžiųjų tinklų knygynai gali pasiūlyti dar mažesnę asortimentą, apie 6,5 tūkst. pavadinimų knygų viename knygynė. Tai gerokai mažiau nei 2013 metais, kai didelių tinklų knygynuose buvo apie 10 tūkst. pavadinimų knygų. Dar mažesnius asortimentus turi pavieniai knygynai – 5,4 tūkst. pavadinimų knygų, palyginti su 6,3 tūkst. 2013 metais.

9 PAV

Lietuvos knygynų asortimento dydžio priklausomybė nuo knygynų tinklo 2013 ir 2018 metais

2018 metais 23 Lietuvos knygynai teigė pirkėjams galintys pasiūlyti daugiau kaip 10 tūkst. skirtingų knygų pavadinimų (2013 metais tokių

buvo 32). Devyni iš jų yra įsikūrę Vilniuje, septyni Kaune, trys Klaipėdoje. Dar 17 šalies knygynų teigė turintys didesnę nei vidutinę (6 tūkst.) knygų pavadinimų asortimentą.

2018 metais Lietuvoje buvo 14 (2013 m. – 12) knygynų (skaičiuojant tuos, kurie pateikė asortimento dydį apklausos metu), kurių asortimento dydis yra 500 ir mažiau knygų pavadinimų. Šeši iš jų – Vilniaus mieste, keturi Kaune, po vieną Kaišiadorių r., Panevėžio mieste, Plungės r. ir Raseinių r. savivaldybėse. Pusė knygynų, kurių asortimentą sudaro 500 ir mažiau knygų pavadinimų, yra institucijų arba draugijų, ir dažniausiai jų asortimentas sudarytas tų institucijų ar draugijų išleistomis knygomis.

Lyginant asortimento kaitos duomenis 2018 ir 2013 metais, pastebimas asortimento mažėjimas. Atrodo, kad knygynų asortimento pikas buvo 2004–2008 metai, kai dar egzistavo „Baltų lankų knygynai“ ir kiti du konkurentai („Vaga“ ir „Pegasas“) atidarinėjo 500–750 kv. metrų prekybinio ploto knygynus, kurie turėdavo ypač platų asortimentą. 2008 metais didžiausias „Baltų lankų“ knygynas Vilniuje, prekybos centre „Akropolis“, užėmė 832 kv. metrus prekybinio ploto ir pirkėjams siūlė per 28 tūkst. knygų pavadinimų. Jo pajamos 2008 metais siekė 3,2 mln. eurų¹⁰.

Knygynų pobūdis ir papildomos prekės

Iš 102 vidutinių tinklų ir pavienių knygynų 76 atsakė apie papildomas prekes, kuriomis prekiauja greta knygų (10 pav.). 14 knygynų atsakė, kad prekiauja tik knygomis. Dažniausiai buvo paminėtos kanceliarinės prekės (36 kartai), suvenyrai (13), atvirukai (10), religinė atributika (5), maišeliai, sendaikčiai, žaislai (po 4), kosmetika, žaidimai (po 3). Po du kartus paminėtos dailės prekės, gintaro dirbiniai, higienos prekės, kalendoriai, kava, knygų skirtukai, medžio dirbiniai, muzikos įrašai, plakatai, rankdarbiai, užrašų knygutės ir vinilinės plokštelės. Po vieną kartą paminėti alkoholis, dovanos, drobės, DVD diskai, edukacinės prekės, ezoterikos prekės, indai, keramika, kojinės, kompiuterijos prekės, kortos, kvėpalai, marškinėliai, natūralios odos gaminiai, pakavimo prekės, pašto ženklai, paveikslai, rankinės, reprodukcijos, senos nuotraukos, smilkalai, sporto prekės, suvenyriniai bliuzonai ir ženkliukai.

10 PAV

Vidutinių tinklų ir pavienių knygynų paminėtos papildomos prekės jų knygynuose 2018 metais

Iš surinktų duomenų matyti, kad dauguma papildomų prekių, kurias galima rasti vidutinio dydžio tinklų ir pavieniauose knygynuose, yra susijusios su knygomis ir mokymusi. Tačiau kartais knygyne galima įsigyti religinės atributikos, sėdaikčių, kosmetikos, higienos prekių, kojinių, indų ar net alkoholio. Didžiuosiuose tinkluose („Pegasas“ ir „Vaga“) papildomų prekių pasirinkimas dar didesnis, kartais jų pardavimo plotas net viršija knygų pardavimo plotus. Ypač didelis pasirinkimas įvairaus tipo dovanų, suvenyrų ir net virtuvinių indų, kurie derinami prie kulinarijos knygų. LLA apžvalgos¹⁵ duomenimis, papildoma veikla siekiama pritraukti pirkėjus, formuoti knygynų įvaizdžius, kultūrines erdves, atmosferą, papildomomis prekėmis paskatinant lankytojus dažniau užsukti į knygynus ir juose praleisti daugiau laiko. Toje pačioje apžvalgoje nurodoma, kad, pačių knygynų teigimu, papildomos prekės generuoja 10–20 proc. pajamų.

Kai kurie knygynai specializuojasi. Vieni pagal kalbas, kuriomis parašytos knygos: prancūzų kalba („Prancūziškas knygynas“ Vilniuje), lenkų kalba („Elephas“ Vilniuje), rusų („Homo sapiens“ Vilniuje, „Knygų pasaulio“ knygynai Vilniuje, Klaipėdoje ir Visagine), o knygynų tinklas „Rotas“ prekiauja įvairių kalbų knygomis Vilniuje, Kaune ir Klaipėdoje. Anot Rūdytės⁹, tokių knygynų bendradarbiavimas su užsienio leidyklomis prekiaujant jų knygomis būna pagrįstas arba leidyklos (dažnai išskirtiniu) atstovavimu (pvz., „Humanitas“ atstovauja „Oxford University Press“, „Taschen Verlag“ ir kt.), arba prekybinėmis sutartimis (pvz., „Rotas“ prekiauja „Oxford University Press“ knygomis, bet jas gauna iš atstovo – „Humanito“).

Mokslinės ir profesinės literatūros knygynai koncentruojasi miestuose, turinčiuose universitetus („Akademinė knyga“, „Knygynas eureka!“, Mokslo ir enciklopedijų leidybos centro knygynas, Vilniaus dailės akademijos knygynėlis Vilniuje, LSMU knygynas ir Aleksandro Stulginskio universiteto knygynas Kaune). Rajonų

centruose esantys knygynai dažnai specializuojasi mokyklinių knygų segmente („Vaičekausko knygynas“ Panevėžyje, „Kelmės knygynas“, „Mokymo knyga“ Klaipėdoje, „Vilkaviškio knygynas“, „Šilalės knygynas“, „Ukmergės senasis knygynas“). Kalbų mokymo literatūra prekiaujama didžiuosiuose miestuose („Kalbos“ Vilniuje ir „Kalbų centras“ Kaune; abu priklauso „Humanito“ tinklui; „Litterulos“ knygynai Vilniuje ir Kaune). Ezoterine literatūra prekiauja du knygynai tuo pačiu „Zodiako“ pavadinimu Vilniuje ir Panevėžyje, „Ezoterinės literatūros knygynas“ bei „Ezoterinis centras AUM“ Kaune. Naudotų (ir ne tik) knygų knygynų daugiau didžiuosiuose miestuose (geraknyga.lt, knygavisiems.lt, „Mint Vinetu“, „Keistoteka“, „Knygos namai“ Vilniuje, „Retro knygos“ Klaipėdoje, V. Staniulio knygynas-antikvariatas ir „Žmonių knygos“ Kaune), nors pasitaiko ir regionuose („Knygų klėtis“ Mažeikiuose, Lietuvos istorijos ir etnografijos leidinių knygynas Rumšiškėse).

Išvados

Tyrimo rezultatai parodė, kad nuo 2013 iki 2018 metų knygynų Lietuvoje sumažėjo 18,8 proc., iki 168. Iš trijų didžiųjų Lietuvos miestų labiausiai knygynų sumažėjo Klaipėdoje (16,7 proc., iki 10 knygynų), mažiausiai – Kaune (6,7 proc., iki 28 knygynų). Sostinėje Vilniuje knygynų sumažėjo 13,4 proc. ir 2018 metų pabaigoje jų buvo 58. Santykinai dar daugiau knygynų sumažėjo Šiauliuose (dvigubai, iki 5) ir Panevėžyje (trečdaliu, iki 6).

Vidutiniškai vienam Lietuvos knygynui tenkančių gyventojų skaičius nuo 2013 metų padidėjo 16,2 proc. ir siekė 16 720 gyventojų (2013 metais – 14 393 gyventojai vienam knygynui). Tarp didžiųjų Lietuvos miestų gyventojų skaičiaus vienam knygynui padidėjimas ypač ryškus Šiauliuose ir Panevėžyje, kiek švelnesnis padidėjimas Vilniuje ir Klaipėdoje, o Kaunas sugebėjo išlaikyti lygiai tą patį vienam knygynui tenkančių gyventojų skaičių. Iki 15-os (2013 metais buvo 9) padidėjo savivaldybių skaičius, kuriose visai nėra knygynų. 23-ose savivaldybėse knygynų sumažėjo, keturiose padaugėjo, 33-ose išliko tiek pat.

Didžiausi Lietuvos knygynų tinklai išliko tie patys: „Vaga“ ir „Pegasas“, turėję po 33 knygynus 2018 metų pabaigoje. Nors vieni šių tinklų knygynai buvo uždaryti, kiti atidaryti, iš esmės abiejų tinklų knygynų skaičius menkai kinta nuo 2008 metų. Tikėtina, kad iki tol vykusį spartų šių tinklų augimą pristabdė ir tuo metu prasidėjusi pasaulinė ekonomikos krizė. Mažėjo ir vidutinių knygynų tinklų: „Humanitas“ uždarė vieną knygyną ir liko su penkiais, „Knygų aibės“ knygynų tinklą perėmė kitas savininkas ir padidino knygynų skaičių iki septynių, „Rotas“ uždarė keturis knygynus ir liko su trimis, taip persikeldamas į mažų knygynų tinklų kategoriją. 2013–2018 metais labiausiai sumažėjo mažų knygynų tinklų (turintys 2–3 knygynus). Iš devynių mažų knygynų tinklų, kuriems 2013 metais priklausė po du knygynus, išliko tik „Litterula“, visi kiti uždarė arba po vieną, arba ir abu savo turėtus knygynus. Tokie pasikeitimai rodo, kad du didieji knygynų tinklai „Vaga“ ir „Pegasas“ sustiprino savo padėtį rinkoje. Skaičiuojant pagal knygynų skaičių, 2018

metais jie jau turėjo 39 proc. rinkos. Nėra viešai prieinamų duomenų apie knygynų ar jų tinklų pajamas, tačiau vertinant apibendrintus visų knygų prekybos rinkos dalyvių duomenis matyti, kad nuo 2013 metų pajamos nežymiai augo ir 2018 metais siekė beveik 32 mln. eurų.

Sumažėjo fiziniuose Lietuvos knygynuose prieinamas asortimentas – nuo vidutiniškai 9 tūkst. pavadinimų 2013 metais iki 6 tūkst. pavadinimų 2018 metais. Didžiuosiuose Lietuvos miestuose vidutinis asortimentas mažėjo, išskyrus Kauną, kur padidėjo. Atrodo, kad fizinių knygynų 2004–2008 metų lenktynės dėl didžiausio knygų pavadinimų asortimento jau praeityje, dabar stebime papildomų prekių pasirinkimo knygynuose didėjimą, kartais jų pardavimo plotui net viršijant knygų pardavimo plotus. Be tradiciškai buvusių įvairaus tipo dovanų, kanceliarijos prekių bei suvenyrų, knygynuose (ypač didžiuosiuose knygynų tinkluose) ėmė rasti net virtuvinių indų, kurie derinami prie kulinarijos knygų. Kavinės knygynų patalpose tampa įprastu reiškiniu.

Nuo 2008 metų stebimą fizinių knygynų Lietuvoje skaičiaus ir jų asortimento mažėjimą bei kaitą lėmė kelios priežastys – pradedant tuo metu kilusia ekonomikos krize, tebesitęsiančiu gyventojų skaičiaus mažėjimu ir baigiant knygų skaitymo įpročių mažėjimu, dalies skaitytojų perėjimu prie skaitymo ekranuose bei apsipirkimo internetu. Literatūra

References

1. AMAZON.COM. Amazon Physical Stores Locations. 2019. Prieiga per internetą: <https://www.amazon.com/find-your-store/b/?node=17608448011>.
2. ASTRAUSKAITĖ, Iveta. „Alma littera“ įmonių grupės konkurencijos strategija. Magistro baigiamasis darbas. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2010. Prieiga per internetą: <https://vb.vdu.lt/object/elaba:1753537/1753537.pdf>.
3. BAIDIS, Samaher et al. Creating Competitive Advantage: The Growth of Independent Bookstores in the U.S. 2009–2018. *Publishing Research Quarterly*, 2019, vol. 35, no. 4, p. 670–684. Prieiga per internetą: <http://link.springer.com/10.1007/s12109-019-09678-0>.
4. CRITCHLEY, Adam. How Mexico is Striving to Nurture Booksellers and Promote Reading. *Publishing Research Quarterly*, 2018, vol. 34, no. 4, p. 504–509. Prieiga per internetą: <http://link.springer.com/10.1007/s12109-018-9610-3>.
5. DABULEVIČIŪTĖ, Daiva. Klientų aptarnavimo kokybės valdymo sistemos modeliavimas knygynų tinkle „Pegasus“. Magistro baigiamasis darbas. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2012. Prieiga per internetą: <http://vb.mruni.eu/object/elaba:1831392/>.
6. EUROSTAT. World Book Day. 2018. Prieiga per internetą: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/EDN-20180423-1>.
7. FAN, Jun et al. Report on the Development of China's Publishing Industry in 2018. *Publishing Research Quarterly*, 2019, vol. 35, no. 4, p. 543–561. Prieiga per internetą: <http://link.springer.com/10.1007/s12109-019-09695-z>.

8. GERBUTAVIČIUS, Ramūnas. Didžiausias knygų leidėjų troškimas – kad rimtoji literatūra nebūtų nuostolinga. *Lrytas.lt*. 2012. Prieiga per internetą: <https://www.lrytas.lt/kultura/meno-pulsas/2012/11/20/new/s/didziausias-knygu-leideju-troskimas---kad-rimtoji-literatura-nebutu-nuostolinga-5173934/>.
9. GLOSIENĖ, Audronė. *Knygų leidyba ir platinimas Lietuvoje 1918–1940 metais*. Daktaro disertacija. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 1992.
10. GUDINAVIČIUS, Arūnas; NAGYTĖ, Gintarė. Knygynų geografija Lietuvoje 2013 metais. *Istorija*, 2014, vol. 96, no. 4, p. 98–132. Prieiga per internetą: http://istorijoszurnalas.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=568&Itemid=539.
11. KANTAR. Pirkimo internete įpročių tyrimas: aktyvumu dvigubai pranokstame suomių ir ženkliai lenkiame latvių bei estus. 2019. Prieiga per internetą: <https://sc.bns.lt/view/item/320019>.
12. LIETUVOS LEIDĖJŲ ASOCIACIJA. Knygų leidybos sektoriaus vystymasis Lietuvoje. Apžvalga. Vilnius: Lietuvos leidėjų asociacija, 2017. Prieiga per internetą: <http://www.kulturostyrimai.lt/metai/2017-metai/knygu-leidybos-sektoriaus-vystymasis-lietuvoje/>.
13. LIETUVOS RESPUBLIKOS KONKURENCIJOS TARYBA. Bendrovė „Alma littera“ galės įsigyti „Baltų lankų“ knygynų akcijų. 2009. Prieiga per internetą: <https://kt.gov.lt/lt/naujienos/bendrove-alma-littera-gales-isigyti-baltu-lanku-knygy-nu-akciju>.
14. LIETUVOS RESPUBLIKOS KONKURENCIJOS TARYBA. Nutrauktas koncentracijos nagrinėjimas knygų pardavimo sektoriuje. 2013. Prieiga per internetą: <https://www.kt.gov.lt/lt/naujienos/nutrauktas-koncentracijos-nagrinejimas-knygu-pardavimo-sektoriuje>.
15. LIETUVOS STATISTIKOS DEPARTAMENTAS. Oficialiosios statistikos portalas. 2019. Prieiga per internetą: <http://osp.stat.gov.lt>.
16. MISIŪNAS, Remigijus. Leidyba prieškario ir šiandienos Lietuvoje: patirties lyginamoji analizė. *Knygotyra*, 2014, vol. 62, p. 273–289. Prieiga per internetą: <http://www.zurnalai.vu.lt/knygotyra/article/view/3599>.
17. NAKTINIENĖ, Gertrūda et al. *Lietuvių kalbos žodynas* (t. I–XX, 1941–2002): elektroninis variantas. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2008.
18. RUDYTĖ, Živilė. *Vakarų šalių knygų produkcija Vilniaus knygynuose*. Magistro darbas. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2007. Prieiga per internetą: <https://epublications.vu.lt/object/elaba:1920387/>.
19. ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS. Priėmimo į Šiaulių universitetą rezultatai. 2018. Prieiga per internetą: http://su.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=138&Itemid=1369&lang=lt.
20. URBONAVIČIENĖ, Edita. *Inovacijas skatinančios komunikacijos prielaidos ir strategavimas kultūros verslo tinkle: knygynų tinklo „Vaga“ atvejis*. Magistro baigiamasis darbas. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2011. Prieiga per internetą: <https://vb.vdu.lt/object/elaba:1947285/>.
21. VAITEKŪNAS, Stasys. *Visuotinė lietuvių enciklopedija*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras, 2016. Prieiga per internetą: <https://www.vle.lt/Straipsnis/Lietuvos-Respublikos-gyventojai-1918-1940-117550>.
22. VEIGA PEREIRA, Marcos. Overview of the Brazilian Bookselling Industry Crisis. *Publishing Research Quarterly*, 2019, vol. 35, no. 4, p. 697–703. Prieiga per internetą: <http://link.springer.com/10.1007/s12109-019-09681-5>.

23. VERSLO ŽINIOS. „Baltų lankų knygynus“ įsigijo „Alma littera“ grupė. 2009. Prieiga per internetą: https://www.vz.lt/archive/straipsnis/2009/06/11/Baltu_lanku_knygynus_isigijo_Alma_littera_grupe.
24. WILLIAMS, Mark. China ended 2018 with 225,000 bookstores and a \$55 billion valuation. Has China usurped the US as the world's largest publishing market? *The New Publishing Standard*. 2019. Prieiga per internetą: <https://thenewpublishingstandard.com/china-ended-2018-225000-bookstores-55-billion-valuation-china-usurped-us-worlds-largest-publishing-market/>.
25. ŽUKAITĖ, Kotryna. „Baltų lankų“ knygynų konkurencinio pranašumo formavimas Lietuvos mažmeninės prekybos knygų rinkoje. Magistro baigiamasis darbas. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2009. Prieiga per internetą: http://vddb.laba.lt/obj/LT-eLABa-0001:E.02~2009~D_20090806_132651-43621.

Priedai

1 priedas. Lietuvos knygynų sąrašas (2018 metų gruodis)

ID	Knygyno pavadinimas	Įmonės pavadinimas	Tinklas	Adresas	Miestas	Savivaldybė	Pašto kodas
1	A. Beržanskio IĮ	A. Beržanskio IĮ		Birutės g. 2	Skuodas	Skuodo r. sav.	LT-98116
2	Akademine knyga	Humanitas, UAB	Humanitas	Universiteto g. 4	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-01122
3	Aleksandro Stulginskio universiteto knygynas	Aleksandro Stulginskio universitetas		Studentų g. 11	Akademijs	Kauno m. sav.	LT-53361
4	Angevida	Angevida, UAB		Tilžės g. 8A	Kaunas	Kauno m. sav.	LT-47181
5	Antakalnio peleda	Antakalnio peleda, UAB		Antakalnio g. 67	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-10207
6	D. Gailiuvienės knygynas	D. Gailiuvienės įmonė		Telšių g. 2	Plungė	Plungės r. sav.	LT-90162
7	Deltos knyga	Deltos knyga, UAB		Vilniaus g. 118	Šiauliai	Šiaulių m. sav.	LT-78231
8	Didysis Pegasus, PC Akropolis	ALG knygynai, UAB	Pegasus	Karaliaus Mindaugo pr. 49	Kaunas	Kauno m. sav.	LT-44353
9	Didysis Pegasus, PC Akropolis	ALG knygynai, UAB	Pegasus	Taikos pr. 61	Klaipėda	Klaipėdos m. sav.	LT-91182
10	Didysis Pegasus, PC Akropolis	ALG knygynai, UAB	Pegasus	Aido g. 8	Šiauliai	Šiaulių m. sav.	LT-78322
11	Didysis Pegasus, PC Akropolis	ALG knygynai, UAB	Pegasus	Ozo g. 25	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-07150
12	Didysis Pegasus, PC Panorama	ALG knygynai, UAB	Pegasus	Saltoniškių g. 9	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-08105
13	Dijanos Penkauskienės parduotuvė	Dijanos Penkauskienės parduotuvė		Vytauto g. 100	Anagala	Raseinių r. sav.	LT-60260
14	Draugystė	Vagos prekyba, UAB	Vaga	Gedimino pr. 2 / Odminių g. 1	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-01103
15	E. peleda	V. Mauruko prekybos įmonė		Kauno g. 6	Manjampolė	Manjampolės sav.	LT-68176
16	Elephas	G. Latkovskio knygynas, IĮ		Naujarduko g. 76	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-05202
17	Ezoterinės literatūros knygynas	A. Dikšaičio IĮ		K. Donelaičio g. 75B	Kaunas	Kauno m. sav.	LT-44249
18	Ezoterinis centras AUM	Ezoterinis centras AUM, IĮ		Kęstučio g. 83	Kaunas	Kauno m. sav.	LT-44299
19	Gargždų knygynas	Gargždų knygynas, UAB		Klaipėdos g. 7	Gargždai	Klaipėdos r. sav.	LT-96135
20	Homo sapiens	Homo sapiens, UAB		S. Žukausko g. 49	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-09131
21	I. Gaudutienės knygynas	I. Gaudutienės individuali įmonė		Vytauto g. 6	Plungė	Plungės r. sav.	LT-90123
22	I. Masulio knygynas	I. Masulio knygynas, UAB		Respublikos g. 21	Panėvėžys	Panėvėžio m. sav.	LT-95170
23	Jodone	Jodone, UAB		Žemaičių pl. 50	Kaunas	Kauno m. sav.	LT-48258
24	Jonavos knyga	Jonavos knyga, UAB		Vytauto g. 2A	Jonava	Jonavos r. sav.	LT-55175
25	Juodas Suo	Tomas Lučūnas, individuali veikla		Pylimo g. 20-24	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-01118
26	Jurasta	Jurasta, UAB		Ramybės skg. 3	Kėdainiai	Kėdainių r. sav.	LT-57294
27	Jurbarko knygynas	Jurbarko knygynas, UAB		Danais ir Girėno g. 81B	Jurbarkas	Jurbarko r. sav.	LT-74182
28	Kaita ir knyga	Kaita ir knyga, UAB		Sėkūnės g. 32	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-07157
29	Kalbos	Humanitas, UAB	Humanitas	Trakų g. 7A	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-01152
30	Kalbų centras	Humanitas, UAB	Humanitas	K. Donelaičio g. 61	Kaunas	Kauno m. sav.	LT-44045
31	Kauno centrinis knygynas	ALG knygynai, UAB	Pegasus	Laisvės al. 81	Kaunas	Kauno m. sav.	LT-44297
32	Keistoteka	Keistoteka, VŠĮ		Paupio g. 2	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-11341
33	Kelmės knygynas	Kelmės knygynas, SĮ		Vytauto Didžiojo g. 39	Kelmė	Kelmės r. sav.	LT-86001
34	Knyga visiems	Knyga visiems, UAB		Vytauto Didžiojo g. 35	Pakruojis	Pakruojos r. sav.	LT-83156
35	Knygavisiems.lt	Goda Viktorija Zakšauskienė		Pylimo g. 59	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-01337
36	Knygeta	Knygeta, IĮ		Kęstučio g. 15	Kaunas	Kauno m. sav.	LT-44320
37	Knygynas eurai	Knygynas eurai, UAB		S. Daukanto a. 2	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-01122
38	Knygos namai	Knygos namai		Švitrigailos g. 11A	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-05106
39	Knygos.lt	Balto trader, UAB		Lakūnų g. 24	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-09108
40	Knygų kietis	Knygų kietis, UAB		Bežinyčios g. 12	Mažeikiai	Mažeikių r. sav.	LT-89232
41	Knygų ministerija	Knygų ministerija, UAB		Laisvės al. 29	Kaunas	Kauno m. sav.	LT-44311
42	Knygų orbita	Knygų orbita, UAB		V. Krėvės pr. 57	Kaunas	Kauno m. sav.	LT-50358
43	Knygų pasaulis	KORS N, SIA	Knygų pasaulis	H. Manto g. 27	Klaipėda	Klaipėdos m. sav.	LT-93918
44	Knygų pasaulis	KORS N, SIA	Knygų pasaulis	Laukininkų g. 19	Klaipėda	Klaipėdos m. sav.	LT-95177
45	Knygų pasaulis	KORS N, SIA	Knygų pasaulis	Taikos pr. 78	Klaipėda	Klaipėdos m. sav.	LT-93199
46	Knygų pasaulis	KORS N, SIA	Knygų pasaulis	Geležinkelio g. 6	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-02100
47	Knygų pasaulis	KORS N, SIA	Knygų pasaulis	Sedulinos al. 6	Visaginas	Visagino sav.	LT-31126
48	Knygų pasaulis	KORS N, SIA	Knygų pasaulis	Veteranų g. 2	Visaginas	Visagino sav.	LT-31138
49	Knygų pasaulis (Knygos rusų kalba)	KORS N, SIA	Knygų pasaulis	Justiniškių g. 91	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-05253
50	Knygų užuovėja	Knygų užuovėja, UAB		Klevų g. 1	Darbeniai	Kretingos r. sav.	LT-97264
51	Kontera	Kontera, UAB		Vytauto g. 67	Garliava	Kauno r. sav.	LT-53258
52	Kriščiūniskasis knygynas	Šiaulių miesto pilnos Evangelijos bažnyčios Tiesos žodis įmonė		Voveriškių g. 39A	Šiauliai	Šiaulių m. sav.	LT-78143
53	Lazdijų knygynėlis	Dzūkų žinios, UAB		Seinų g. 12	Lazdijai	Lazdijų r. sav.	LT-67114
54	Lietuvos biblijos draugijos knygynas	Lietuvos biblijos draugija		J. Basanavičiaus g. 16	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-03224
55	Lietuvos istorijos ir etnografijos leidinių knygynas	Lietuvos liaudies buities muziejus		L. Lekavičiaus g. 2	Rumšiškės	Kaišiadorių r. sav.	LT-56337
56	Lietuvos rašytojų sąjungos leidyklos knygynas	Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, VŠĮ		K. Sirvydo g. 6	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-01101

57	Lietuvos statistikos departamento biblioteka - knygynas	Lietuvos statistikos departamentas, Valstybės biudžetinė įstaiga		Gedimano pr. 29	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-01500
58	Littera	Alma Littera sprendimai, UAB		Universiteto g. 5	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-01131
59	Litterula	Litterula, UAB	Litterula	Vytauto pr. 57	Kaunas	Kauno m. sav.	LT-44330
60	Litterula	Litterula, UAB	Litterula	Palangos g. 1	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-01117
61	Lofanta	Antikvariatas, UAB		Vytauto p. 58	Kaunas	Kauno m. sav.	LT-44237
62	LSMU knygynas	Lietuvos sveikatos mokslų universitetas		A. Mickėvičiaus g. 7	Kaunas	Kauno m. sav.	LT-08119
63	Meno leidinių knygynas „Humanitas“	Humanitas, UAB	Humanitas	Dominkonų g. 5	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-01131
64	Mijaibos knygynėlis	Mijaiba, UAB		Gedimano g. 26B	Kaunas	Kauno m. sav.	LT-44319
65	Mint Vintu	Hau knygos, UAB		Sv. Ignoto g. 16	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-01144
66	Mintis	Mintis, UAB		Z. Šerakausko g. 15	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-03105
67	MO knygynas	MO muziejus, VšĮ		Pylimo g. 17	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-01141
68	Mokyklo knyga	Mokyklo knyga, UAB		Taikos pr. 27	Klaipėda	Klaipėdos m. sav.	LT-91144
69	Mokslų ir enciklopedijų leidybos centro knygynas	Mokslų ir enciklopedijų leidybos centras, Biudžetinė įmonė		L. Asanavičiūtės g. 23	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-04315
70	Nadeidos Papulovos knygynas	Nadeidos Papulovos IĮ		Nafuninkų g. 62-1	Maeikiai	Maeikių r. sav.	LT-89177
71	Natų knygynas	Natų knygynas, VšĮ		Totonių g. 20	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-01121
72	Naugusis knygynas	Katalikų pasaulio leidiniai, UAB	Katalikų pasaulio leidiniai	Sventaragio g. 4	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-01122
73	Nemėnūnės knygynas	Nemėnūnės komunalinė, UAB		Lauko g. 12	Nemėnūnė	Vilniaus r. sav.	LT-15163
74	Panevėžio vyskupo katechetikos centro knygynas	Panevėžio vyskupo katechetikos centras		Marjonų g. 24	Panevėžys	Panevėžio m. sav.	LT-35138
75	Pasvalio knygynas	Pasvalio knygos, UAB		Ramioji g. 3	Pasvalys	Pasvalio r. sav.	LT-39145
76	Pegasas	ALG knygynai, UAB (UAB Alapus - franšizės pagrindu)	Pegasas	Jotvingių g. 15	Alytus	Alytaus m. sav.	LT-62116
77	Pegasas	ALG knygynai, UAB (UAB Remedija - franšizės pagrindu)	Pegasas	Jotvingių g. 3	Alytus	Alytaus m. sav.	LT-62116
78	Pegasas	ALG knygynai, UAB	Pegasas	Vilniaus g. 22	Anykščiai	Anykščių r. sav.	LT-29146
79	Pegasas	Amco, UAB - franšizės pagrindu	Pegasas	Vytauto g. 35	Biržai	Biržų sav.	LT-41146
80	Pegasas	ALG knygynai, UAB (UAB Alapus - franšizės pagrindu)	Pegasas	T. Kosciuskos g. 12	Druskininkai	Druskininkų sav.	LT-66116
81	Pegasas	ALG knygynai, UAB	Pegasas	Prezidento g. 9	Jonava	Jonavos r. sav.	LT-55173
82	Pegasas	ALG knygynai, UAB	Pegasas	Laisvės pl. 75	Kaunas	Kauno m. sav.	LT-44304
83	Pegasas	ALG knygynai, UAB	Pegasas	J. Basanavičiaus g. 47D	Kėdainiai	Kėdainių r. sav.	LT-57284
84	Pegasas	Amco, UAB - franšizės pagrindu	Pegasas	Gedimino g. 19	Kupiškis	Kupiškio r. sav.	LT-40114
85	Pegasas	ALG knygynai, UAB	Pegasas	Batinyčios g. 13	Marijampolė	Marijampolės sav.	LT-68298
86	Pegasas	ALG knygynai, UAB	Pegasas	Vytauto g. 30	Prienai	Prienų r. sav.	LT-59126
87	Pegasas	ALG knygynai, UAB (UAB Vaikų sala - franšizės pagrindu)	Pegasas	Gedimano g. 26	Radviliškis	Radviliškio r. sav.	LT-82174
88	Pegasas	ALG knygynai, UAB	Pegasas	Nepriklausomybės a. 27	Rokiškis	Rokiškio r. sav.	LT-42119
89	Pegasas	ALG knygynai, UAB	Pegasas	V. Kudirkos g. 35	Sakai	Sakių r. sav.	LT-71125
90	Pegasas	ALG knygynai, UAB	Pegasas	Lietuvinių g. 42	Šilutė	Šilutės r. sav.	LT-99176
91	Pegasas	ALG knygynai, UAB	Pegasas	Brėnyčių g. 20A	Tauragė	Telsių r. sav.	LT-72253
92	Pegasas	ALG knygynai, UAB	Pegasas	Respublikos g. 20	Telsiai	Telsių r. sav.	LT-87334
93	Pegasas	ALG knygynai, UAB	Pegasas	Pylimo g. 53	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-01137
94	Pegasas, Kauno autobusų stotis	ALG knygynai, UAB	Pegasas	Vytauto pr. 24	Kaunas	Kauno m. sav.	LT-44355
95	Pegasas, PC Aušra	ALG knygynai, UAB	Pegasas	Aušros g. 21 / A. Baranavičiaus g. 44	Utena	Utenos r. sav.	LT-28193
96	Pegasas, PC Bahilinas	ALG knygynai, UAB	Pegasas	Serviško g. 61	Panevėžys	Panevėžio m. sav.	LT-37189
97	Pegasas, PC Big	ALG knygynai, UAB	Pegasas	Taikos pr. 139	Klaipėda	Klaipėdos m. sav.	LT-94284
98	Pegasas, PC Centro pasažas	ALG knygynai, UAB	Pegasas	Gedimano pr. 16	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-01402
99	Pegasas, PC Molas	ALG knygynai, UAB	Pegasas	K. Baršausko g. 86A	Kaunas	Kauno m. sav.	LT-51436
100	Pegasas, PC RIMI	ALG knygynai, UAB	Pegasas	Žemaičių g. 36	Maeikiai	Maeikių r. sav.	LT-89239
101	Pegasas, PC VCUP	ALG knygynai, UAB	Pegasas	Konstitucijos pr. 16	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-09308
102	Pegasas, Prekybos slėnis „Nordika“	ALG knygynai, UAB	Pegasas	Vikėnų g. 3	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-02188
103	Polska księgarnia w Ejszyskach	R. Jundo prekybos įmonė		Raubiškių g. 2	Biškis	Šalčininkų r. sav.	LT-17017
104	Prancūziškas knygynas	A. Žandano įmonės leidykla žara		Dėdžio g. 1	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-01128
105	Prie Katedros	Saulių Vyskupo Ekonomo tarnyba, VšĮ		Tilės g. 18B	Šilutė	Šilutės m. sav.	LT-76295
106	R. Varkalienės knygynas	R. Varkalienės IĮ		Gedimano g. 56-3	Kašiadorai	Kašiadorių r. sav.	LT-56126
107	Reformų knygynas	Reformų literatūros centras, VšĮ		Pylimo g. 31-6	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-01141
108	Reginos knygynas	Reginos Ašmontienės knygynas		Vytauto Didžiojo g. 1A	Raseniai	Rasenių r. sav.	LT-60149
109	Remedija	Remedija, UAB		Alytus g. 76	Alytus	Alytaus m. sav.	LT-62386
110	Remedija (PC Iki)	Remedija, UAB		Naugoji g. 2C	Alytus	Alytaus m. sav.	LT-62116
111	Retro knygos	Retro knygos, IĮ		Tiltų g. 19	Klaipėda	Klaipėdos m. sav.	LT-91249
112	Rumos knygynas	Rumos knygynas, UAB		J. Janonio g. 2	Palanga	Palangos m. sav.	LT-00133

113	Rotas	Rotas, UAB	Rotas	Kestučio g. 15	Kaunas	Kauno m. sav.	LT-44520
114	Rotas	Rotas, UAB	Rotas	H. Manto g. 25	Klaipėda	Klaipėdos m. sav.	LT-92294
115	Rotas	Rotas, UAB	Rotas	Kalvarijų g. 8-10A	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-09509
116	Rūdninkų knygyvas	Lietuė, UAB	Rūdninkų g. 20	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-01135	
117	Senasis knygynas	Katalikų pasaulio leidiniai, UAB	Pranciškonų g. 6	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-01133	
118	Sus churs books	Iustino Zubane ir Vite Girdziauskaitė	Purviškos g. 56	Kaunas	Kauno m. sav.	LT-44211	
119	Sofoklis	Sofoklis, UAB	Klaipėdos g. 7A	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-01117	
120	Su knyga	B. Urbonienės firmos knygyvas	Studentų g. 48	Kaunas	Kauno m. sav.	LT-51367	
121	Šilalės knygyvas	Šilalės knygyvas, UAB	V. Kudirkos g. 4	Šilalė	Šilalės r. sav.	LT-75135	
122	Širvintų knygyvas	Širvintų knygyvas, UAB	I. Seniaus g. 4	Širvintos	Širvintų r. sav.	LT-19121	
123	Šv. Kazimiero knygyvas	Šv. Kazimiero knygyvas, VšĮ	Vilniaus g. 3	Kaunas	Kauno m. sav.	LT-44261	
124	Tesinės informacijos departamento knygyvas	Registrų centras, VĮ	Gedimino pr. 30	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-01104	
125	Tyto alba knygyvas	Tyto alba, UAB	Kestučio g. 4	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-08117	
126	Tūkstantis ir viena knyga	Humanitas, UAB	Vilniaus g. 11	Kaunas	Kauno m. sav.	LT-44262	
127	Ukmergės senasis knygyvas	Ukmergės senasis knygyvas, UAB	Kestučio g. 8	Ukmergė	Ukmergės r. sav.	LT-20130	
128	V. Stanislo knygyvas-antikvarianas	Vidmanto Stanislo knygyvas	Vytauto pr. 58	Kaunas	Kauno m. sav.	LT-44237	
129	Vaga	Vagos prekyba, UAB	H. Manto g. 9	Klaipėda	Klaipėdos m. sav.	LT-92130	
130	Vaga	Vagos prekyba, UAB (Knygų namai LT, UAB - franšizės pagrindu)	Senamiesčio aikštė 5	Plungė	Plungės r. sav.	LT-90162	
131	Vaga	Vagos prekyba, UAB (Knygų namai LT, UAB - franšizės pagrindu)	Lietuvos gatvė 55	Šilutė	Šilutės r. sav.	LT-99175	
132	Vaga	Vagos prekyba, UAB (Onija, UAB - franšizės pagrindu)	Balnųjų g. 6	Tauragė	Tauragės r. sav.	LT-72252	
133	Vaga	Vagos prekyba, UAB (Knygų namai LT, UAB - franšizės pagrindu)	Vienybės g. 5	Ukmergė	Ukmergės r. sav.	LT-20130	
134	Vaga	Vagos prekyba, UAB	Savanorių pr. 43	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-03130	
135	Vaga / PC Aidas	Vagos prekyba, UAB (Knygų namai LT, UAB - franšizės pagrindu)	M. K. Čiurlionio g. 50	Druskininkai	Druskininkų sav.	LT-66142	
136	Vaga / PC Bablonas	Vagos prekyba, UAB	Klaipėdos g. 145A	Panevėžys	Panevėžio m. sav.	LT-37385	
137	Vaga / PC Big	Vagos prekyba, UAB	Ukmergės g. 369	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-06327	
138	Vaga / PC Europa	Vagos prekyba, UAB	Konstitucijos pr. 7A	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-09508	
139	Vaga / PC Girupis	Vagos prekyba, UAB (Knygų namai LT, UAB - franšizės pagrindu)	Koro 11-0806 g. 22	Kaunas	Kauno m. sav.	LT-51349	
140	Vaga / PC GOS	Vagos prekyba, UAB	Gedimino pr. 9	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-01103	
141	Vaga / PC Hyper Maxima	Vagos prekyba, UAB	Savanorių pr. 255	Kaunas	Kauno m. sav.	LT-50147	
142	Vaga / PC Iki	Vagos prekyba, UAB (Knygų namai LT, UAB - franšizės pagrindu)	Vytauto g. 48A	Marjampolė	Marjampolės sav.	LT-68288	
143	Vaga / PC Iki	Vagos prekyba, UAB (Knygų namai LT, UAB - franšizės pagrindu)	Sėdos g. 18 / Žemaitijos g. 51	Mažeikiai	Mažeikių r. sav.	LT-99233	
144	Vaga / PC Mandarinas	Vagos prekyba, UAB	Abešės g. 91	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-06324	
145	Vaga / PC Maxima	Vagos prekyba, UAB (Knygų namai LT, UAB - franšizės pagrindu)	Rungos g. 4	Elektrėnai	Elektrėnų sav.	LT-26109	
146	Vaga / PC Maxima	Vagos prekyba, UAB (Knygų namai LT, UAB - franšizės pagrindu)	Balnųjų g. 38	Marjampolė	Marjampolės sav.	LT-68309	
147	Vaga / PC Maxima	Vagos prekyba, UAB	Mindaugo g. 11	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-03225	
148	Vaga / PC Pupa	Vagos prekyba, UAB	Priglaus g. 1	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-06269	
149	Vaga / PC Saulės miestas	Vagos prekyba, UAB	Tilės g. 109	Šiauliai	Šiaulių m. sav.	LT-77159	
150	Vaga / PC Savas	Vagos prekyba, UAB	Savanorių pr. 346	Kaunas	Kauno m. sav.	LT-49428	
151	Vaga / PC Studendai	Vagos prekyba, UAB	H. Manto g. 90-1	Klaipėda	Klaipėdos m. sav.	LT-92294	
152	Vaga / PC Žilvinas	Vagos prekyba, UAB (Knygų namai LT, UAB - franšizės pagrindu)	Limonos g. 3	Joniškis	Joniškio r. sav.	LT-84123	
153	Vaga / Pilies knygyvas	Vagos prekyba, UAB	Pilies g. 22	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-01123	
154	Vaga / PLC Mega	Vagos prekyba, UAB	Islandijos pl. 32	Kaunas	Kauno m. sav.	LT-47446	
155	Vaga / PPC Oas	Vagos prekyba, UAB	Oso g. 18	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-08243	
156	Vaga / Vaidot knygyvas	Vagos prekyba, UAB (Knygų namai LT, UAB - franšizės pagrindu)	Didžiųjų g. 27	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-01128	
157	Vaga Gedimino 50	Vagos prekyba, UAB	Gedimino pr. 50 / A. Rotundo g. 2	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-01110	
158	Vaga PC Minskas	Vagos prekyba, UAB	Žirmūnų g. 2	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-09214	
159	Vaga Vilniaus centrinis knygyvas	Vagos prekyba, UAB	Gedimino pr. 13	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-01103	
160	Vaga VĮ Gerūta	Vagos prekyba, UAB	Gerūnų g. 70	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-02300	
161	Vaičekausko knygyvas	E. Vaičekausko knygyvas	A. Smetonos g. 2	Panevėžys	Panevėžio m. sav.	LT-35138	
162	Varenos knyga	Varenos knyga, UAB	Laušės g. 1	Varena	Varenos r. sav.	LT-65184	
163	Vilkaiviškio knygyvas	Vilkaiviškio knygyvas, UAB	Maironio g. 4	Vilkaiviškis	Vilkaiviškio r. sav.	LT-70146	
164	Vilniaus dailės akademijos knygyvelis	Vilniaus dailės akademija, VšĮ	Maironio g. 5	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-01124	
165	www.geraknyga.lt skaitytos knygos	Abonentas, UAB	Laušės pr. 58	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-05120	
166	Zodiakas	Z. Kalvelienės įmonės esotinis knygyvas	J. Basanavičiaus g. 1A	Panevėžys	Panevėžio m. sav.	LT-35176	
167	Zodiakas	Šarwa, UAB	Labdarų g. 4-13	Vilnius	Vilniaus m. sav.	LT-01120	
168	Žmonių knygos	Žmonių knygos	M. Valančiaus g. 16	Kaunas	Kauno m. sav.	LT-44275	

Notes

- 1 KANTAR. Pirkimo internete įpročių tyrimas: aktyvumu dvigubai pranokstame suomių ir ženkliai lenkiame latvių bei estus. 2019. Prieiga per internetą: <https://sc.bns.lt/view/item/320019>.
- 2 EUROSTAT. World Book Day. 2018. Prieiga per internetą: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/EDN-20180423-1>.
- 3 AMAZON.COM. Amazon Physical Stores Locations. 2019. Prieiga per internetą: <https://www.amazon.com/find-your-store/b/?node=17608448011>.
- 4 BAIDIS, Samaher et al. Creating Competitive Advantage: The Growth of Independent Bookstores in the U.S. 2009–2018. *Publishing Research Quarterly*, 2019, vol. 35, no. 4, p. 670–684. Prieiga per internetą: <http://link.springer.com/10.1007/s12109-019-09678-0>.
- 5 CRITCHLEY, Adam. How Mexico is Striving to Nurture Booksellers and Promote Reading. *Publishing Research Quarterly*, 2018, vol. 34, no. 4, p. 504–509. Prieiga per internetą: <http://link.springer.com/10.1007/s12109-018-9610-3>.
- 6 VEIGA PEREIRA, Marcos. Overview of the Brazilian Bookselling Industry Crisis. *Publishing Research Quarterly*, 2019, vol. 35, no. 4, p. 697–703. Prieiga per internetą: <http://link.springer.com/10.1007/s12109-019-09681-5>.
- 7 FAN, Jun et al. Report on the Development of China's Publishing Industry in 2018. *Publishing Research Quarterly*, 2019, vol. 35, no. 4, p. 543–561. Prieiga per internetą: <http://link.springer.com/10.1007/s12109-019-09695-z>.
- 8 WILLIAMS, Mark. China ended 2018 with 225,000 bookstores and a \$55 billion valuation. Has China usurped the US as the world's largest publishing market? *The New Publishing Standard*. 2019. Prieiga per internetą: <https://thenewpublishingstandard.com/china-ended-2018-225000-bookstores-55-billion-valuation-china-usurped-us-worlds-largest-publishing-market/>.
- 9 RUDYTĖ, Živilė. *Vakaryų šalių knygų produkcija Vilniaus knygynuose*. Magistro darbas. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2007. Prieiga per internetą: <https://epublications.vu.lt/object/elaba:1920387/>.
- 10 ŽUKAITĖ, Kotryna. „Baltų lankų“ knygynų konkurencinio pranašumo formavimas Lietuvos mažmeninės prekybos knygų rinkoje. Magistro baigiamasis darbas. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2009. Prieiga per internetą: http://vddb.laba.lt/obj/LT-eLABa-0001:E.02~2009~D_20090806_132651-43621.
- 11 ŽUKAITĖ, Kotryna. „Baltų lankų“ knygynų konkurencinio pranašumo formavimas Lietuvos mažmeninės prekybos knygų rinkoje. Magistro baigiamasis darbas. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2009. Prieiga per internetą: http://vddb.laba.lt/obj/LT-eLABa-0001:E.02~2009~D_20090806_132651-43621.
- 11 ASTRAUSKAITĖ, Iveta. „Alma littera“ įmonių grupės konkurencijos strategija. Magistro baigiamasis darbas. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2010. Prieiga per internetą: <https://vb.vdu.lt/object/elaba:1753537/1753537.pdf>.
- 12 URBONAVIČIENĖ, Edita. *Inovacijas skatinančios komunikacijos prielaidos ir strategavimas kultūros verslo tinkle: knygynų tinklo „Vaga“ atvejis*. Magistro baigiamasis darbas. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2011. Prieiga per internetą: <https://vb.vdu.lt/object/elaba:1947285/>.
- 13 DABULEVIČIŪTĖ, Daiva. *Klientų aptarnavimo kokybės valdymo sistemos modeliavimas knygynų tinkle „Pegasus“*. Magistro baigiamasis darbas. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2012. Prieiga per internetą: <https://vb.mruni.eu/object/elaba:1831392/>.
- 14 GUDINAVIČIUS, Arūnas; NAGYTĖ, Gintarė. Knygynų geografija Lietuvoje 2013 metais. *Istorija*, 2014, vol. 96, no. 4, p.

- 98–132. Prieiga per internetą: http://istorijoszurnalas.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=568&Itemid=539.
- 15 LIETUVOS LEIDĖJŲ ASOCIACIJA. Knygų leidybos sektoriaus vystymasis Lietuvoje. Apžvalga. Vilnius: Lietuvos leidėjų asociacija, 2017. Prieiga per internetą: <http://www.kulturostyrimai.lt/metai/2017-metai/knygu-leidybos-sektoriaus-vystymasis-lietuvoje/>.
- 16 LIETUVOS STATISTIKOS DEPARTAMENTAS. Oficialiosios statistikos portalas. 2019. Prieiga per internetą: <http://osp.stat.gov.lt>.
- 17 MISIŪNAS, Remigijus. Leidyba prieškario ir šiandienos Lietuvoje: patirties lyginamoji analizė. *Knygotyra*, 2014, t. 62, p. 273–289. Prieiga per internetą: <http://www.zurnalai.vu.lt/knygotyra/article/view/3599>.
- 18 VAITEKŪNAS, Stasys. *Visuotinė lietuvių enciklopedija*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras, 2016. Prieiga per internetą: <https://www.vle.lt/Straipsnis/Lietuvos-Respublikos-gyventojai-1918-1940-117550>.
- 19 NAKTINIENĖ, Gertrūda et al. *Lietuvių kalbos žodynas* (t. I–XX, 1941–2002): elektroninis variantas. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2008. 20 ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS. Priėmimo į Šiaulių universitetą rezultatai. 2018. Prieiga per internetą: http://su.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=138&Itemid=1369&lang=lt.
- 20 ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS. Priėmimo į Šiaulių universitetą rezultatai. 2018. Prieiga per internetą: http://su.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=138&Itemid=1369&lang=lt.
- 21 LIETUVOS RESPUBLIKOS KONKURENCIJOS TARYBA. Nutrauktas koncentracijos nagrinėjimas knygų pardavimo sektoriuje. 2013. Prieiga per internetą: <https://www.kt.gov.lt/lt/naujienos/nutrauktas-koncentracijos-nagrinejimas-knygu-pardavimo-sektoriuje>.
- 22 GLOSIENĖ, Audronė. *Knygų leidyba ir platinimas Lietuvoje 1918–1940 metais*. Daktaro disertacija. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 1992.
- 23 VERSLO ŽINIOS. „Baltų lankų knygynus“ įsigijo „Alma littera“ grupė. 2009. Prieiga per internetą: https://www.vz.lt/archive/straipsnis/2009/06/11/Baltu_lanku_knygynus_isigijo_Alma_littera_grupe.
- 24 LIETUVOS RESPUBLIKOS KONKURENCIJOS TARYBA. Bendrovė „Alma littera“ galės įsigyti „Baltų lankų“ knygynų akcijų. 2009. Prieiga per internetą: <https://kt.gov.lt/lt/naujienos/bendrove-alma-littera-gales-isigyti-baltu-lanku-knygy-nu-akciju>.
- 25 GERBUTAVIČIUS, Ramūnas. Didžiausias knygų leidėjų troškimas – kad rimtoji literatūra nebūtų nuostolinga. *Lrytas.lt*. 2012. Prieiga per internetą: <https://www.lrytas.lt/kultura/meno-pulsas/2012/11/20/news/didziausias-knygu-leideju-troskimas---kad-rimtoji-literatura-nebutu-nuostolinga-5173934/>. **Priedai 1 priedas. Lietuvos knygynų sąrašas (2018 metų gruodis)**